

נוספים ביראה

גליון מס' 8 | אייר תשפ"א

חלק א' - כניסה להר הבית בזמן הזה
חלק ב' - קדושת הכותל המערבי

/ בע"ה, ירושלים ת"ו, אלול תשכ"ז /

הודעה ואזהרה

לכל אחינו בני ישראל בארץ ובחוץ לארץ הי"ו,

אחר שזכינו בחסדי השי"ת, שהר הקדש והמקדש חמדת ישראל נמצא ברשותנו, ורבים מהמון בית ישראל נוהרים לחזות עין בעין את מקום הקדש והמקדש, ויש מהם שנכנסים בשטח הר הבית, אשר מדורי דורות אנו מוזהרים ונמנעים מלהיכנס בכל שטח הר הבית כולו, פן ניכשל ח"ו באיסור חמור בפגיעה בטהרת המקום הקדוש הזה.

זאת ועוד, ברבות הימים נעלם מאתנו המקום המדויק של המקדש, וכל הנכנס אל שטח הר הבית עלול להכנס מבלי יודעים אל מקום המקדש וקדש הקדשים, ואז ייכשל באיסור חמור של כרת ח"ו.

לפיכך אנו חוזרים ומזהירים על מה שהזהרנו מכבר, שבל יהין איש ואשה להכנס לכל שטח הר הבית, בלי הבל דרך איזה שער שנכנסים בו, ומלבד עצם הזהירות מאיסור חמור זה של פגיעה בטהרת מקום הקדש והמקדש, יש גם מצוה רבה של מורא המקדש ושמירתו.

ובזכות זאת יזכנו הקב"ה לתשועתו המהירה, להחיש גאולתנו השלמה, ונשמח לחזות בנועם ה' ולבקד בהיכלו ולעבדו בלבב שלם, במהרה בימינו אמן.

איסר יהודא אונטרס	יחזקאל אברמסקי	יצחק ניסים
יוסף שלו' אלישיב שלמה זלמן אורבך יהושע מנחם ארנברג אברהם אדלר יצחק אריאלי יצחק אבוחצירא ח.י. הלוי אושפיזאי ישראל אליזע יצחק סיני אדלר יוסף בבליקי	דב וולגר מאיר ואסקין בצלאל זולטי שלמה יוסף זוין שלמה טנא כ.פ. טבורש שאול ישראל עובדיה יוסף מרדכי יפה - שליינגר יעקב לנדא משה לוינ	משה לוי יוסף משאש צבי מרקוביץ אפרים סוקולובר סלמן חוגי עבודי רפאל עבו יקותיאל עזריאלי יהושע פיטוסי יעקב פינק יהושע קניאל צבי יהודא קוק

/ אב תשס"ד /

לאור ההזנחה בימינו, הננו לחזור ולהזהיר ששום דבר לא השתנה והאיסור החמור במקומו עומד בכל שטח הר הבית. וה' יראנו ישועתו בקרוב

 הרב אליהו בקשי דוון ראש מוסדות 'בני אב' הראשון לציון	 הרב מרדכי אליהו הראשון לציון	 הרב אברהם אלקנה שפירא ראש ישיבת מרכז הרב לפני הרב הראשי לישראל	 הרב עובדיה יוסף הראשון לציון
 הרב שמחה הכהן קוק הרב הראשי לירושלים וראש אבות בני הרין	 הרב זלמן נחמיה גולדברג ירושלים	 הרב יהושע נויברט מח"ס שמינית שבת מהלכת	 הרב שלמה משה עמאר הרב הראשי לישראל הראשון לציון

/ אב תש"פ /

אנן שליחותייהו דקמאי עבדינן, להצטרף לקריאה הנאמנה הנ"ל, ולמזהיר ולנזהר ירבה שלומם כנהר. אמן.

הרב דוד לאו
הרב הראשי לישראל

הרב יצחק יוסף
הראשון לציון, הרב הראשי לישראל

גם אנו הח"מ מצטרפים להנ"ל

(הרשימה לפי סדר הא - ב)

הרב ציון לוז דיין בבית הדין הגדול	הרב מיכאל עמוס דיין בבית הדין הגדול רב שכונת קריית מנחם, ירושלים	הרב יגאל קמיניצקי רב נוש קטף וחב"א	הרב אמנון שוגרמן ראש ישיבת הגולן	הרב אביגדר בנצאל רב העיר העתיקה בירושלים וחב"א
הרב רצון ערוסי רב העיר קריית אנונו וחבר מועצת הרבנות הראשית	הרב מרדכי גרינברג נשיא ישיבת כרם ביננה	הרב יהושע ויצמן ראש ישיבת מעלות	הרב בנימין בארי דיין בבית הדין הגדול ראש הגולן בישיבת כרם ביננה	הרב אברהם דב אויערבך אב"ד טבריה
הרב שלמה אבינר ראש ישיבת עשרת ירושלים ורב הישוב בית אל	הרב נחום נריה ראש ישיבת "תורה בציון", אפרת	הרב יהושע רוזן ירושלים	הרב זלמן מנחם קורן מחבר ספר "חצות בית ה'	הרב אברהם יצחק בלאב אב"ד ירושלים וראש הגולן במסגרת לשעבר
הרב שלמה לוי ראש הישיבה בקריית גת וראש הגולן בישיבת הר עצינן	הרב עמיאל שטרנברג ראש ישיבת הר המור	הרב יעקב שפירא ראש ישיבת מרכז הרב וחבר מועצת הרבנות הראשית	הרב חיים כץ ר"מ בישיבה הגבוהה בית אל ובשיתוף מרכז הרב	הרב איתן איזמן ירושלים
הרב שלמה שפירא דיין בבית הדין הגדול	הרב צבי ישראל טאו ירושלים	הרב יצחק בן שחר ראש ישיבת קדומים	הרב חיים שטיינר ר"מ בישיבת מרכז הרב	הרב אליעזר איגרא דיין בבית הדין הגדול

רבני הערים והדיינים

הרב עוזי שוויצה רב העיר נפר יזנה	הרב ישעיהו מייטליס רב העיר נמרוד וראש ישיבת ההסדר	הרב יוסף ישר רב העיר נבו	הרב גבריאל קדוש רב מועצה אזורית בני שמעון ורב העירין הוותיקות "אורות הקהיל" - קריית אתר	הרב אליאב מאיר רב אזורי הכפר מודיעין
הרב עמרם מיכאל בית-אל רב העיר קריית שבעון	הרב מיכה הלוי רב העיר פתח תקוה	הרב יעקב מורגלית רב העיר מרדש חנה	הרב דוד מאיר דרוקמן רב העיר קריית מוצקין	הרב אליעזר שמחה וויס חבר מועצת הרבנות הראשית ורבו של כפר הירוק לשעבר
הרב ציון כהן רב העיר אור יהודה	הרב מרדכי נגארי רב העיר מעלה אדומים	הרב יעקב צ'קוטאי רב העיר מודיעין	הרב יהושע כ"ץ רב העיר מעלה אדומים	הרב אריאל אדרי אב"ד באר שבע ורבה של שכונת חומת שמואל, ירושלים
הרב מנחם מאיר בר רב העיר נתניה	הרב משה חדאיה רב העיר אילת	הרב יצחק פרץ רב העיר רעננה	הרב יוסף אלבו רב העיר ערד	הרב אריה אוריאל דיין בבית דין בתל אביב

ראשי הישיבות

הרב משה הגר-לאו ראש המוסדות בתל אביב	הרב יוסף זיני רב שכונת באר שבע וראש מוסדות אור הקיר	הרב חננאל אתרוג ראש ישיבת שבו חברון	הרב ברוך וידר ראש ישיבת הגולן	הרב אהוד תירוש ראש ישיבת לבנוני צבא
הרב נתן אופנר כרמל	הרב יוסף רודריגז ראש ישיבת ההסדר באילת	הרב יאיר גזבר ראש ישיבת ההסדר בירושלים לעצורים ור"מ בישיבת מרכז הרב	הרב גלעד חלא ראש ישיבת ההסדר בראש העין	הרב אלי אלקסלטי ראש הישיבה הגבוהה בני חלל
הרב עוזיאל חובב ראש ישיבת המדרש בנין אריאל פתח תקוה	הרב יעקב יודי ראש ישיבת ההסדר בכרמיאל	הרב יהודה בן ישי ראש מנחם אורה	הרב דוד גבריאלי ראש ישיבת ההסדר נוה דקלים וחב"א	הרב אליהו מואלי ראש ישיבת ההסדר ביפו
הרב עקיבא קשתיאלי ראש ישיבת הגבוהה בעלי	הרב יעקב דנה ראש הישיבה הגבוהה בעננו ורב גבעתיים "אופק"	הרב יהודה סדן ראש הישיבה הגבוהה בעלי	הרב דוד טורנר ראש ישיבת בעת שמואל	הרב אלי סדן ראש מוסדות בני דוד עלי
הרב ערן טמיר ראש הישיבה הגבוהה באשקלון	הרב יעקב פינגנבוים ראש מוסדות קשת יהודה לשעבר	הרב יהושע בן מאיר ראש ישיבת ההסדר באפרת לשעבר	הרב דוד פנדל ראש ישיבת שרדות	הרב אליעזר קשתיאלי עלי
הרב צבי קוסטינר ראש ישיבת מצפה רמון	הרב יעקב דורון ראש ישיבת לנגות ישראל	הרב יהושע ון דייק ראש ישיבת איתמר ורב הישוב רמת מנשימים	הרב דוד שריס ראש הישיבה הגבוהה בערד	הרב אליעזר שוולד ראש ישיבת ההסדר מודיעין
הרב ציון טוויל ראש ישיבת אריאל	הרב ישראל אביחי ראש ישיבת המקובלים בית א-ל	הרב יוסף אליהו ראש בית המדרש "דרכי תורה לרבנים"	הרב דניאל מילר ראש ישיבת בעת שמואל חל אבנב נת	הרב אמוני ממן ראש הישיבה הגבוהה בקריית גת
הרב שמואל זעפרני ראש ישיבת ההסדר התאודי	הרב מרדכי הס רב הישוב נווה וראש הישיבה	הרב דני סיגליס ראש ישיבת ההסדר בני-גליל	הרב דוד טורנר ראש ישיבת בעת שמואל	הרב אמנון ברד"ח ראש ישיבת ראש פינה
הרב שלמה לוי ראש ישיבת ההסדר ארשון לציון ורב שכונת ערד	הרב מרדכי נחמני ראש ישיבת בני ירושלים	הרב הלל ורטוקין-אודם ראש ישיבת בני-גבעתיים	הרב דוד פנדל ראש ישיבת שרדות	הרב אבנר ראש ישיבת ההסדר בבני ברק
הרב שמעון כהן רב שכונת בכאר שבע וראש מוסדות בית מנוחה	הרב מנחם בורשטיין ראש מנחם פועה	הרב חיים ברוך ראש הישיבה הגבוהה ברוינין	הרב דוד שריס ראש הישיבה הגבוהה בערד	הרב אריה ג'יאני ראש ישיבת ההסדר בגבעתיים אולנה

ועוד למעלה מארבעים רבני ישובים

תוכן העניינים

בשערי ההר - מאמר מערכת 5

חלק א - בענין הכניסה להר הבית בזמן הזה

מאמציו של הרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל לשמירת המקדש 7

הראשון לציון הרב אליהו בקשי-דורון זצ"ל 9

מצות בנין בית המקדש - הרב יהושע ויצמן שליט"א, ראש ישיבת ההסדר במעלות..... 10

כניסה להר הבית בזמן הזה - הרב שלמה לוי שליט"א,

נשיא הישיבה בקרית גת וראש הכולל בישיבת 'הר עציון'..... 12

תורת המחלוקות בהלכה (חלק א) - הרב אבי קלמן..... 19

חלק ב' - קדושת הכותל המערבי

עמידת הרבנות הראשית לדורותיה על משמר קדושת הכותל המערבי 23

מדברי הרצי"ה קוק זצ"ל על שמירת קדושת הכותל המערבי 28

מכתבו של הראשון לציון ורבה של ירושלים - הגאון הרב שלמה משה עמאר

ביחס למסירת חלק מהכותל המערבי לתנועה הרפורמית..... 30

מה נורא כותלנו זה - הרב עידו רוזנטל והרב עמיחי אליאש 32

בעקבות גדולי ישראל - בהנהגתם בכותל המערבי 35

מערכת:

הרב ברוך תאנה, הרב איתי הלוי, הרב יהושע ואן דייק, הרב עידו רוזנטל, הרב עמיחי אליאש.

לתרומות, לתגובות ולקבלת החוברות בדוא"ל:

lemoramikdash@gmail.com Moramikdash.org.il | 053-2418479

חשבון בנק: בנק 20, סניף 439, מס' חשבון 224880

בהעברה בנקאית יש לציין: "עבור מורא-מקדש"

בשערי ההר - מאמר מערכת

השיר והשבח לחי עולמים, הבוחר בירושלים, שזיכנו לקובץ זה, השמיני בגליונות 'ומקדשי תיראו' (שקיבל כעת את שמו החדש והמיוחד: 'כוספים ביראה' - לשם הדגשה שמצות מורא מקדש איננה סותרת את הכיסופים לבנינו, אלא אדרבה כרוכה ומתחברת עימם), היוצא הפעם לאור לקראת יומה של ירושלים, במלאת נ"ד שנים לחירותה ושיבתה לשלטון ישראל.

חזרו ויסדום. בשנת תשכ"ז, עם שחרור ירושלים, יצאו כל גדולי ישראל דאז, ובראשם הרבנים הראשיים לישראל, בקריאה בכרוז המפורסם, להימנע מכניסה לכל שטח הר הבית. הכרוז שב וקיבל משנה-תוקף בשנת תשס"ד, בתוספת חתימות גדולי הזמן הוא, **בכותבם ש"שום דבר לא השתנה, והאיסור החמור במקומו עומד בכל שטח הר הבית**". בשנה החולפת, בחודש מנחם אב תש"פ, התפרסם בשלישית כרוז זה, בתוספת גילוי דעתם של 136 מרבני דורנו - רבני ערים, דיינים, ראשי הישיבות ורבני הישובים - המצטרפים לקיים עלינו גדר ראשונים. הכרוז מובא בפתח החוברת.

בנוסף לענין היחס לכניסה להר הבית בזמן הזה, יוחד בחוברת זו חלק נכבד למורא המקדש הבא לידי ביטוי ביחס אל שריד בית מקדשנו, הכותל המערבי. חזרת ריבונותנו על ירושלים כולה מביאתנו לידי בירור גדול במדרגת היראה כלפי מקום הקודש. שמחת המשחררים ההיסטורית ורטט הקדושה אצל הכותל המערבי, רווי זכרונות הקדומים של התרפקות על אבניו וקיינת חורבן הבית אשר מאחוריו, עלולים להתחלף בביקור שגרתי שם, כאדם העושה בתוך שלו, כזקן ורגיל, מצוות אנשים מלומדה.

להתלמד אנו צריכים, ועבודה רבה וקדושה היא, לא 'לבוא' אל הכותל, אלא **לעצור** אצל הכותל. אל הקודש אנו מתקרבים, בכיסופי ראיית פני א-ל, ומתוך המורא אנו נעצרים מול הכותל. בכך מתקיימת מצוות מורא מקדש. בכך מתרוממת, ולא חלילה נשחקת, הרוממות, הנוראות, הכרת הקדושה הנבדלת של המקדש, ובכך דווקא מתעצמים הגעגועים לראות ולהיראות לפני ה'.

אף המציאות על אתגריה מחייבת אותנו להעמיק יחס יראה זה כלפי הכותל וההר. עדיין מרחפת סכנת מסירת חלק מאורך הכותל לידי רפורמים, והמאבק מול מגמות אלו בעיצומו. מנגד, החל להופיע אצל חלק מהעולים להר הבית סגנון חדש של זלזול כלפי הכותל המערבי, מתוך מחשבה דמיונית שבזה הם מגבירים את כבוד ההר.

בהקשר זה, כדאי להזכיר לציבור את אשר יודעים הכל. ברוך ה' המוני בית ישראל, מקהלות רבבות עמך בית ישראל נוהים רק אל הכותל המערבי. מיד עם היציאה ממגבלות הקורונה, תהילה לדי', התחדשה הנהירה אל הכותל, במספרים מרחיבי לב.

תעמולת ארגוני העליה להר הבית נוטעת בלב השומעים את התחושה ש'כולם שם', ורק שמרנים מיושנים עודם מסתופפים אצל הכותל. אולם בחינה פשוטה של המספרים שהם מתפארים בהם, "רבבות עולים להר", מבררת שהם מבטאים לא כמות של אנשים, אלא של כניסות. מספר האנשים הנוהגים להכנס (שחלקם עושים זאת מדי יום), מצטמצם לכמה אלפים ספורים. למול זה ממשיכים מאות אלפים לנהור אל הכותל המערבי.

לשם דוגמא, בפסח האחרון עלו לכותל המערבי כחצי מליון יהודים! למעשה, ניתן לומר,

שלעומת כל יהודי שעולה להר הבית, יש כמאתיים יהודים שמגיעים עד להר ומכריזים: "אנחנו לא עולים להר! אנו שומרים על מורא המקדש!". מול כל התעמולה המסיבית לעליה להר הבית, עומדת ההרגשה הבריאה של עם ישראל, שהולך באופן פשוט אחרי פסיקתם של כמעט כל גדולי ישראל, ומוציא אל הפועל את תשוקתו לקודש דווקא בשריד בית מקדשנו.

עם סגירת הגליון, הזדעזע עם ישראל כולו מן האסון הכבד שאירע בציונו של התנא הקדוש, אדוננו בר יוחאי. רבי שמעון, בעל הראיה הפנימית, הוא זה שלימדנו את חשיבותן וחומרן של סוגיות אלו, באומרו: "היה רבי שמעון אומר: קשה טומאת מקדש וקדשיו מכל עבירות שבתורה, שכל עבירות שבתורה מתכפרות בשעיר אחת, וטומאת מקדש וקדשיו מתכפרת ב"ב שעירין..." (תוספתא שבועות, פרק א, הלכה ב). יהיו נא דברי התורה שבחוברת זו לעילוי נשמותיהם הטהורות של כל הרוגי האסון, ולרפואתם השלימה והמהירה של כל הפצועים. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שנשמע ונתבשר בשורות טובות, ישועות ונחמות.

ביום חגה של ירושלים, נודה על העבר, ונייחל עם כנסת ישראל כולה: שובנו תוקף ליראתך, הראנו צמיחת קרן משיחך, העלנו אל הר קדשך.

שגבנו, טהרנו, נורא.

חלק א

בענין הכניסה להר הבית בזמן הזה

מאמציו של הרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל לשמירת המקדש

"זכורני את הפחד והבהלה הגדולה שהיה לאאמו"ר גאון ישראל זללה"ה, כאשר התחילה האפשרות וכמה מאחינו התחילו לזלזל ולעלות בהר ד' שמה, וטרח אאמו"ר זללה"ה בכל כוחו, ובכל ליבו, בכל מיני דרכים והשפעות לפרסם חומר האיסור בעליה להר הבית, והיה מזועזע עד למאוד. ושמעתי ממנו שמאז היה מקובל שאין אנו בקיאים היום בכל טומאה היוצאת מגופו וכו', וגם שזו פירצה גדולה ונוראה עד למאוד."

(מכתב בנו הגאון הרב שמואל אויערבך זצ"ל)

"בשנת תשכ"ז, חתמו כל גדולי ישראל על כרוז בדבר האיסור להיכנס להר הבית. מורי וחמי הגאון הרב אויערבך זצ"ל היה מיוזמי המהלך של החתמת הכרוז והדפסתו. הוא סיפר לי שהגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, התמהמה מספר ימים מלחתום על הכרוז, משום שהיו כלולות בו המילים 'איסור כרת'. הוא אמר שישנה מחלוקת בין הרמב"ם לראב"ד האם דין כרת שייך בזמן הזה אם לאו - הרמב"ם פוסק שיש דין כרת, ואילו הראב"ד חולק עליו (אם כי, לדעת רבים אף הראב"ד אוסר את הכניסה לקודש, ולכל הפחות מדרבנן). הרב אברמסקי אמר: 'וכי אני יכול להכריע בין הרמב"ם לראב"ד?' לאחר מכן נזכר שה'מגן אברהם' מכריע כדעת הרמב"ם, שיש כרת בזמן הזה, ואז הוא חתם על הכרוז."

(חתנו הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל)

"הנני לספר את העובדות שנוכחתי בהן, וזכורות לי היטב עד היום:

פעמים רבות שמעתי מסבא, מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, את דעתו הנחרצת, שאין לעלות להר

הבית בזמן הזה בשום פנים ואופן, גם אם טובלים קודם לכן, וגם אם מתכוונים ללכת אך ורק למקומות מסוימים שרבנים מסוימים מתירים זאת. סבא שלל את כל האפשרויות האלו מכל וכל. הייתי נוכח כשהגיע אליו הרב משה וובר זצ"ל, וסיפר לו שמשרד הדתות הפסיק לתקצב את השומר בשער המוגרבים, שתפקידו היה לזהות יהודים שרוצים לעלות להר הבית ולהסביר להם שיש איסור חמור לעלות להר. סבא הודיע לו מיד שהוא לוקח על עצמו לממן את השומר לתקופה מסוימת, עד שמשרד הדתות יחזור שוב לממן את השומר.

בערב ראש חודש סבא היה הולך להתפלל בכותל המערבי. בתקופה בה הוא מימן את השומר, מדי פעם כשהיינו מגיעים לכותל סבא היה מבקש שאגש לעמדה של השומר בשער המוגרבים לבדוק ולראות אם השומר עושה את מלאכתו. סבא היה עומד מרחוק ומחכה שאחזור, והיה מבקש לשמוע בדיוק מה ראיתי.

בתקופה שלאחר מכן הגיע שוב הרב משה וובר, ואמר שהכרוז עם החתימות של הרבנים אזל, וצריך כסף כדי להדפיסו שוב כדי לחלקו לאלו שעולים להר. סבא הוציא מיד כסף לשלם עבור ההדפסה.

סבא היה מזכיר בתמיהה את העובדה שיש כאלו שמתפארים על היותם תלמידי הראי"ה קוק זצ"ל, אך לא מתחשבים בדעתו הברורה לאסור באיסור חמור את העליה להר הבית.
(הנכד, הרב אהרן גולדברג)

"בקיץ תשכ"ז, תקופה קצרה לאחר הניסים הגדולים של שחרור עיר קודשנו ומכון בית מקדשנו, מסרו לי מהמשרד של ישיבת פוניבז' [בה למדתי באותה תקופה] שמו"ר הגרש"ז אויערבך זצ"ל ביקש שאגיע אליו לירושלים בדחיפות.

באתי לביתו והוא שאל אותי אם אני מכיר את הגר"ש גורן זצ"ל ויכול להגיע אליו. עניתי לו שכן. הוא הסביר לי שהוא העלה רעיון שיקימו יחידה מיוחדת של צה"ל, שתהיה מורכבת מכהנים בלבד, ושהם יהיו מחילות היבשה, האוויר והים, וילבשו בגדי ייצוג של חילות אלו. יחידה זו תהיה מופקדת על שמירת הכניסות להר הבית, למנוע מיהודים להיכנס לשם. שהרי זו מצות עשה על הכהנים - לשמור על בית המקדש.

הוא סיפר לי שהוא העלה את הרעיון לפני הגאון הרב זוין זצ"ל, אך הרב זוין סבר שאין מצות עשה של שמירת המקדש אלא בבגדי כהונה, וכיוון שאין לנו בגדי כהונה לא ניתן לקיימה. אמנם, אמר לי הגרש"ז אויערבך, גם אם את המצווה של שמירת המקדש אין אפשרות לקיים כרגע, אך בכל אופן יש את המצווה למנוע מישראל להיכשל בכניסה להר הבית ולמקום המקדש. על כן הוא מבקש להעלות את הרעיון לפני הגר"ש גורן זצ"ל. הלכתי לרב גורן ופניתי אליו עם ההצעה, אך בסופו של דבר היא לא יצאה לפועל."

(הרב יהושע בן מאיר, ראש ישיבת ההסדר 'שבות ישראל' באפרת לשעבר)

הראשון לציון הרב אליהו בקשי-דורון זצ"ל

לפני למעלה משנה נסתלק מעמנו הראשון לציון הגאון הרב אליהו בקשי דורון זצ"ל. בנסיבות פטירתו, בעיצומו של סגר הקורונה הראשון, נכחו בהלווייתו רק מלווים ספורים, רחוק מאד מהכבוד הראוי לגאון וצדיק שכמותו. ככל הרבנים הראשיים לישראל לדורותיהם, התנגד גם הרב בקשי-דורון לכניסת יהודים להר הבית. במכתבו המובא כאן מצרף הרב בקשי-דורון סברה נוספת להתנגדות אפילו לבניית בית כנסת בשולי ההר. תלמיד חכם גדול היה עמנו, ולא נספד כהלכה. יהיו נא דבריו המובאים כאן נפש לזכרו:

"הנני להבהיר שעמדת הרבנות הראשית לישראל ברורה, שצריך לשמור על הריבונות על הר הבית. השמועות הוודוניות כאילו הרבנות הראשית לישראל אין לה ענין בריבונות על הר הבית באה מחוגים המעונינים לעלות בהר, לבנות בית כנסת וכדומה כדי להאחז בו, ובכדי ללחוץ על הרבנות מציגים כך את הדברים.

כידוע, משום מצות מורא מקדש אסרה הרבנות הראשית לישראל לדורותיה, כולל כל הרבנים הראשיים שעד עתה, את הכניסה לתחום הר הבית כולו, וכך דעתם של רוב גדולי הרבנים.

הטענה שבנסיבות של היום יש צורך להקל, כדי שתהא לנו אחיזה בהר הבית, שאם נאסור הכניסה יוצר מצב שאין לנו ענין בהר הבית, לא רק שאינה יכולה לשנות החלכה במקום שיש חשש לאיסור חמור, אלא יש בה גם מעות חמורה מבחינה מדינית. לפי שאם כוחנו ואחיותנו בהר תהא תלויה בכניסה להר, לבל היותר המתירים יתירו כניסה לאזור שולי וקמן של הר הבית, משום שברור שבקודש פנימה לכל הדעות אין כל חיתר כניסה וזה רובו המכריע של ההר, וכך נפסיד את הריבונות בכל ההר, משום כך מברזים אנו שדוקא משום שאסור לנו להכנס למקום, המקום קדוש ויקר לנו בכבת עינינו וחייבים אנו בשמירתו."

בכרחה
אליהו בקשי דורון
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

(מתוך מכתבו, כ' אדר תש"ס)

מצות בנין בית המקדש / הרב יהושע ויצמן שליט"א, ראש ישיבת ההסדר במעלות

במסגרת זו נעמוד על צורת הקשר שלנו למקדש, וכיצד מתקיימת על ידינו מצות בנין בית המקדש. יש בענין זה חילוקי דרכים, שבימינו מתרכזים סביב שאלת העליה להר הבית. יש שמעמידים שאלה זו כהשוואה ליחסנו לארץ ישראל. בארץ ישראל אנו מקיימים את המצוה בידינו וברגלינו - מתיישבים, בונים ונוטעים. כך כובשים את הארץ, וכך אנו מאמינים שנזכה ליישב את ארץ ישראל על מרחביה. ויש לעיין - האם גם ביחס לבית המקדש ולהר הבית צריכים אנו להתייחס כך - לעלות להר הבית ברגלינו ולהראות נוכחות בו, או שמא ביחס לבית המקדש ולהר הבית יש התייחסות שונה, וכפי שהתבטא הרב צבי יהודה קוק זצ"ל: "ביחס להר הבית אנחנו כמו נטורי קרתא".

נעיין מעט בדברים. מצות בנין בית המקדש מופיעה בתורה כך (שמות כה, א'-ח'):

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוּ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתם זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת... וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם".

בולט מאוד בפסוקים אלו, שלפני שמגיעים למצב שבו "כל איש אשר ידבנו לבו" - לא ניתן לקיים את "ועשו לי מקדש". יש בפסוקים אלו אמירה ברורה של התורה, שצריך את הלב של כל עם ישראל לפני שאפשר להתחיל בבנין המעשי של המקדש. צריך רצון, ואם אין "כל איש אשר ידבנו לבו" - התנדבות ורצון של כלל ישראל, לא ניתן לבנות את המקדש. המקדש לא נבנה על ידי שמוצאים תורם פלוני שיתרום את המנורה, ונדבן אלמוני שינדב את השולחן וכדומה. גישה כזו דומה לגישת הצדוקים, שסברו שיחיד יכול להביא קרבן ציבור, וכל אחד מתנדב להביא כבשים לקרבן תמיד שבוע או שבועיים בשנה, על פי יכולתו. אין זה כך. המקדש הוא "מאת כל איש", הוא כלל ישראלי, וצריך רצון והשתוקקות של כלל ישראל כדי שנזכה לקיים את "ועשו לי מקדש".

כדי לקיים את מצות בנין המקדש צריך רצון והתנדבות של כלל ישראל, וכדברי הכוזרי בחתימת ספרו:

"כי ירושלים אמנם תבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכוסף, עד שיחוננו אבניה ועפרה".

בלי כיסופים אמיתיים לא יבנה המקדש. זו העבודה הגדולה המוטלת עלינו - לבנות את הכיסופים של עם ישראל למקדש. המצוה המעשית מתקיימת רק כשיש רצון של כלל ישראל לקיומה. המחשבה שלנו בנושא המקדש צריכה להיות כיצד אנו הופכים את המקדש להיות ברמת השאיפות של אדם מישראל, כיצד בנין בית המקדש יהיה עבורנו דבר ריאלי, שאנו חפצים בו ומבינים את חסרונו.

יתירה מזאת. פעמים, שעשייה יכולה להרחיק אנשים מהמקדש. קרבה גופנית ופיזית לא מביאה תמיד לקרבה אמיתית ומלאה. לפעמים מתקיים: "מרחוק ה' נראה לי" (ירמיהו ל"א, ב'). יחס של ריחוק, של יראה וכבוד, גורם לפעמים להתעוררות חזקה של רצון ולבקשת הקרבה בצורה חזקה. הרצי"ה קוק זצ"ל היה טובר כך, בתקיפות גדולה. הוא יצא נגד כל צד של התייחסות מעשית להר הבית, והתנגד אפילו למחקרים סביב גבולות הר הבית וכדומה. לא זו הדרך לבנין בית המקדש. רק כשעם ישראל יהיה ראוי למקדש - נזכה לבנינו.

נקודה נוספת:

"יחס של ריחוק, של יראה וכבוד, גורם לפעמים להתעוררות חזקה של רצון ולבקשת הקרבה בצורה חזקה. הרצי"ה קוק זצ"ל היה טובר כך, בתקיפות גדולה. הוא יצא נגד כל צד של התייחסות מעשית להר הבית, והתנגד אפילו למחקרים סביב גבולות הר הבית וכדומה. לא זו הדרך לבנין בית המקדש. רק כשעם ישראל יהיה ראוי למקדש - נזכה לבנינו."

המדרש אומר (דברים רבה פרשה ה, י): "אמר ר' יהודה ברבי אלעאי: על שלושה דברים נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, ואלו הן: למחות זכרו של עמלק, ולמנות להם מלך, ולבנות להם בית המקדש. ומינו להם מלך, ומיחו זכרו של עמלק, ולמה לא בנו להן בית המקדש? שהיו ביניהם דילטורין." מדוע בית המקדש לא נבנה, לאחר שמינו ישראל מלך והכריתו את זכר עמלק? משום שהיה ביניהם לשון הרע.

גם היום אנו שואלים - מדוע לא נבנה בית המקדש? האם הבעיה היא שאין די אנשים שעולים להר הבית? המדרש אומר - משום שיש לשון הרע. כאשר המציאות החברתית מקולקלת, לא ניתן לבנות את בית המקדש. לבנות חיים חברתיים בלי לשון הרע, בלי שנאה ותחרות - זו הדרך לבנות את בית המקדש. עלינו לעשות את תפקידנו, בבניית חברה מתוקנת, מידות מתוקנות, עין טובה על כל אדם.

בית המקדש לא יכול לבוא בלי שתהיה אחדות עמוקה בעם ישראל. זה השלב הראשון. מי שרוצה להיות שותף בבנין בית המקדש - האבן הראשונה שעליו להניח היא - האחדות. אחדות מתחילה בדברים הפשוטים, בכך שאנו מוחלים למי שפגע בנו, בכך שאנו נמנעים מריב ומדון, מטינה וקנטרנות. מתוך כך באים לאהבת ישראל כללית, לאחדות בכלל עם ישראל, "כאיש אחד בלב אחד". על גבי האחדות יבוא התיקון המוסרי, השיבה לתורה ולמצוות, לאהבת ה' ויראתו. כשנהיה מוכנים - הקב"ה כבר ידע איך להביא אלינו את בית המקדש. איננו יודעים איך ייבנה בית המקדש, אך אנו יודעים מה אנו יכולים לעשות כדי לקרב זאת - להתאחד, ולהיות באהבת חנינם. ככל שמדרגתו של עם ישראל תהיה עליונה יותר, ככל שהאחדות בקרבנו תהיה גדולה יותר - כך ירד אלינו בית המקדש כפרי בשל, כפשוטו או כמדרשו. בית המקדש הוא תוצאה של המצב הרוחני של עם ישראל. הדרך לבנות את בית המקדש מתחילה בכך שנהיה מוכנים לבית המקדש. במוכנות נפשית, בהבנה מהו בית המקדש, ובעיקר - בכך שכל עם ישראל יהיה מאוחד וירצה את בית המקדש. אם רק חלק אחד, ציבור אחד מעם ישראל רוצה את בית המקדש - אין בכך די. אנו צריכים לחבר את כל עם ישראל אל הכיסופים לבית המקדש. הכיסופים יבואו מתוך ההבנה עד כמה חשובה האחדות של עם ישראל, שמופיעה במקדש. עד כמה חשובים לנו הקרבנות, שכל עם ישראל מקריב כאחד.

אלו הדברים שבע"ה יהיו חלק מבנין המקדש, שנזכה לראותו במהרה בימינו, לעד ולנצח נצחים.

כניסה להר הבית בזמן הזה /

הרב שלמה לוי שליט"א, נשיא
הישיבה בקרית גת וראש הכולל
בישיבת 'הר עציון'

(מתוך שיחה במסגרת הכנס המקוון 'כוספים ביראה' של ארגון 'מורא מקדש'. בין המצרים תש"פ)

א. תשוקת הנשמה

נפתח בדברי הרמח"ל במסילת ישרים (פרק ז): "ואמנם כבר ידעת, שהנרצה יותר בעבודת הבורא יתברך שמו, הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה. והוא מה שדוד המלך מתהלל בחלקו הטוב ואומר: "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'. צמאה לך נפשי כמה לך בשרי..." - זה הדבר הנרצה ביותר בעבודת הבורא. כולנו צריכים להרגיש את חפץ הלב ותשוקת הנשמה להתקרב לקב"ה, להתקרב לבית המקדש, לחצרות ד', שנוכל באמת להראות לפני ד'.

כל זמן שלא הגענו לשלב הזה, אנחנו לא יכולים להבין באמת את המשמעות של השראת השכינה בתוכנו, של בית מקדש. זה עולם אחר לגמרי מהעולם שלנו! אנחנו משתוקקים ורוצים, אנחנו מרגישים את הצורך, אבל אין לנו הגדרות לדבר הזה. ההשתוקקות היא בלתי סופית, אין לה הגדרה. אף אחד היום לא יכול לבוא ולהגדיר בדיוק את המשמעות של חיים בצלו של מקדש, את המשמעות של "ושכנתי בתוכם". איננו משתוקקים למשהו מוגדר, וכשנגיע - תמיד נרצה עוד. אמנם אנחנו לא יודעים להגדיר בדיוק, אבל אנחנו מתפללים, מקווים ומצפים. זה תפקידנו העיקרי: להשתוקק.

ב. להיכן עלו בדורות האחרונים?

אנחנו עוסקים בשאלה האם ראוי לעלות להר הבית, האם העלייה להר הבית היא הביטוי הנכון של ההשתוקקות הזאת. ויש לבדוק את זה ברובד הלכתי, ואח"כ גם ברובד רעיוני, רחב יותר. אבל הרובד ההלכתי הוא מאוד חשוב, והוא קובע לנו את ההתייחסות, בסופו של דבר. דבר שבעיית מבחינה הלכתית - כמובן שהוא גם בעייתי מבחינת ההשקפה הכללית.

יודעים אנו שגדולי ישראל בכל הדורות לא עלו להר הבית. אמנם ישנם ויכוחים על חכם זה או אחר, אם עלה להר הבית או לא עלה, אבל אלו יחידים, חריגים. ירושלים במשך דורות רבים הייתה מלאה בתלמידי-חכמים גדולים, והם לא עלו להר הבית. זו עובדה ברורה. לא ניסו לעלות. אם זה בשבעים השנה של רבנותו של רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים, אם זה לפני כן - בתקופת ה'פרי חדש', החיד"א, הרש"ש וה'אור-החיים' הקדוש, ועוד לפני כן. וגם אחרי כן - בתקופת הרב קוק, ולאחריו, לא עלו.

וזו לא רק בגלל שהטורקים לא הרשו לעלות. אנחנו יודעים על דברים אחרים שהשלטונות לא הרשו, וחכמי ישראל חיפשו דרכים להתגבר עליהם. למשל, לכותל המערבי הגיעו במסירות נפש. גם בתחומים אחרים עשו דברים והשתדלו, גם אם הגויים לא אפשרו. אך להר הבית, תמיד נזהרו שלא לעלות. תמיד היה ניתן לתת שלמונים לפקיד טורקי כלשהו כדי שירשה לעלות וכדו', ואף על פי כן, גדולי ישראל בכל הדורות לא עלו להר הבית. זאת עובדה. איננו מוצאים שהם ניסו.

לאן הם כן הלכו? לכותל. מכיוון שכידוע, ברגע שחרב הבית - השכינה נמצאת בכותל המערבי. אנשים שחיפשו את הקב"ה - הלכו לחפש אותו בכותל. יש סיפורים מדהימים, על 'אור החיים' הקדוש, אודות השכינה בכותל,¹ ועל תלמידי האר"י שהלכו לכותל,² והאר"י עצמו רצה ללכת לכותל עימם. כולם ידעו שהשכינה לא זזה מהכותל המערבי. כך כתוב ב'לשם' הקדוש, ובספרים נוספים. חכמי ירושלים לדורותיהם התפללו בכותל המערבי, וחששו לעלות להר הבית.

ג. עמדת גדולי ישראל מאז כיבוש הר הבית

אחרי מלחמת ששת-הימים, כאשר בחסדי ד' חזרנו לירושלים, התכנסו כל גדולי הדור והודיעו חד-משמעית: אסור לעלות להר הבית בשום אופן! הם פרסמו כרוז בענין. רבים מהם חיו בירושלים עוד לפני מלחמת השחרור, והם זכרו שגם לפני מלחמת השחרור - לא עלו להר הבית. הכרנו הרבה מאד אנשים שחיו בירושלים לפני שירושלים נפלה, והיה פשוט להם שלא עולים להר הבית.

מאז לא השתנה שום דבר, ואין לעלות להר הבית.

הרב זלמן קורן, מראשי חוקרי הר הבית, כתב³ שבשנים האחרונות, אין ממצאים חדשים, דבר לא השתנה, חוץ מפטירתם של כמה מגדולי ישראל: הרב צבי יהודה הכהן קוק, הרב שלמה זלמן אוירבך, הרב עובדיה יוסף, הרב שאול ישראלי, הרב אברהם שפירא, הרב מרדכי אליהו ועוד. כשהם היו בחיים, אנשים חששו מפני כבודם, ולאחר פטירתם - יש שמרשים לעצמם לעשות ככל העולה על רוחם.

ד. קצת מטעמי האיסור

למה חכמי ישראל לדורותיהם חששו ונמנעו מלעלות להר הבית? יש כאן שלושה נושאים:

1. הגבולות של 'מחנה שכינה' וה'חיל'. 2. הטהרה מטומאות היוצאות מגופו. 3. מורא המקדש. בזמן האחרון שאלת הגבולות (של העזרה והחיל) תפסה מקום נרחב. רוב הדיונים והמאמרים עוסקים בה, ונוצר רושם שבזה מסתכמת כל הבעייתיות בעלייה להר הבית. ואז באים אנשים ואומרים שהם בטוחים ללא כל ספק שהם יודעים את הגבולות, ואם כן אין היום סיבה שלא לעלות.

אני לא נכנס כעת לזוויכוח הזה. אני לא ארכיאולוג, ואינני יודע אם הגבולות אכן ידועים בוודאות.

1. ראה בספר 'יוסף אברהם', שמות, דף ג; 'מלכי רבנן' אות ה, דף לה.

2. ראה 'אגרות ארץ ישראל', אגרת לד עמ' 205.

3. 'ומקדשי תיראו', גיליון 3 - ניסן תשע"ח, עמ' 11-18.

בהרבה דברים נחלקו אם אפשר לסמוך על ארכיאולוגים ועל אנשי מדע. בכל אופן זה לא הנושא שלנו. אבל, יש כאן התעלמות מכך שיש עוד בעיות בעלייה להר הבית: דיני הטהרה ודיני מורא המקדש. ובזה אין מחלוקת. ברור לכולי עלמא שצריך טהרה וצריך מורא מקדש.

כאשר מעודדים את הרבים לעלות להר הבית - רבים הם העולים שלא שומרים ומקפידים בכל ההלכות. לכן כשהר הבית הופך להיות מקום לעלייה המונית - זו בעיה קשה. גם ביחס לטהרה - רבים עולים בלי להיטהר כהלכה, אך עיקר הבעיה היא לגבי מורא המקדש (וכפי שיתבאר).

ה. מצות 'מורא מקדש'

"ומקדשי תיראו" זו מצות עשה, לירא מן המקדש. יש דיונים האם בבית כנסת יש מצוה של מורא מקדש מהתורה או מדברי חכמים⁴, ויש מבתי הכנסת שמראש נבנו על תנאי, שלא תהיה בהם קדושת בית כנסת, כדי שלא להכשיל אנשים. אבל בהר הבית - לכולי עלמא מצות 'מורא מקדש' היא מן התורה, וקדושתו איננה על תנאי.

בספר 'אל הר המור', מאת הרב יצחק שפירא והרב יוסף פלאי, (שמחבריו דווקא תומכים בעלייה להר הבית) מבוארים דיני מורא מקדש. נביא חלק קטן מהדברים:

א. כל דיני כבוד בית הכנסת נוהגים בהר הבית. על כן אין לאכול ולשתות בהר הבית, אין לטייל בו, אין לשוחח בו שיחת חולין, ואין להיכנס עם פלאפון מופעל וכל כיוצא בזה.

ב. אין להיכנס להר הבית שלא לדבר מצוה.

הכניסה להר הבית מותרת רק לצורך מצוה, אך גם כאשר נכנס לצורך מצוה - עדיין חייב להיזהר בכל ההלכות המפורטות בסעיף א: שלא לאכול ולשתות, שלא לטייל בו, וכו'. זאת אומרת, שאם אדם נכנס לדבר מצוה, למשל - להתפלל, לאחר שסיים - עליו לצאת החוצה, ואסור לו ללכת מעברו האחד של ההר לעברו השני בכדי לטייל, לראות ולהתרשם. טיול בהר הבית הוא פגיעה במורא מקדש, גם אם נכנס בהיתר.

ו. המציאות בפועל

אם נבוא ליישם בפועל את ההלכות האמורות, נראה שתופעת העלייה להר הבית מהווה מכשלה גדולה. לדוגמה: קבוצה שבאה לשם שמים, אבל אינה נעמדת בפתח ההר להתפלל, אלא מטיילת בהר ושומעת הרצאות הסטוריות וארכיאולוגיות, עוברת על מורא מקדש.

הזכרנו את ההלכה: "אין לשוחח בו שיחת חולין". האיסור לדבר בהר הבית שיחת חולין הוא איסור דאורייתא. האם כל העולים מקפידים על כך? לפני זמן מה ראיתי סרטון, ובו רואים יהודי צדיק, מהעולים הוותיקים, עומד באמצע הר הבית ומנהל בפלאפון שיחה בענייני העבודה שלו, נותן הוראות למזכירה שלו, וכדומה. כנראה, כיון שכבר עשרים שנה הוא עולה, אז הוא שכח קצת את ההלכות... הצדיק הזה, מבטל מצות עשה מדאורייתא של מורא מקדש! אין לזה הגדרה אחרת. נניח שקבוצה עולה להר הבית, עם מדריך נחמד וירא-שמים, אם שני אנשים מהקבוצה מדברים ביניהם איזושהי שיחת חולין - הם מבטלים מצות עשה מדאורייתא! ואם כן, הצדיק שעודד את

4. ראה אנציקלופדיה תלמודית, כרך ג, ערך בית כנסת, עמ' קצד.

הקבוצה להיכנס - גרם לאנשים האלה להיכשל, ולבטל מצות עשה של מורא מקדש. אי אפשר לקרוא לזה בשם אחר. לצערנו, לא מדובר בתופעות חריגות, רואים אותן כל הזמן. נחזור לעוד הלכה מהספר הנ"ל: "ואין להיכנס עם פלאפון מופעל". משום מה, רבים מהעולים להר הבית מקפידים לצלם ולהסריט את עצמם, שכולם יראו. זה הפך להיות מן חוויה כזאת. רואים את הסרטונים האלו כל הזמן. לצערנו, אנשים עולים להר הבית ולא שומרים על הכללים ההלכתיים הבסיסיים שצריך לשמור בהר הבית. זה לא עניין של חשש רחוק, זה קורה בפנינו. לכן כל מי שמעודד אנשים לעלות להר הבית, בוודאי מכשיל את הרבים.

ז. איורה של מורא מקדש?

ההגעה להר הבית צריכה להיות בדחילו ורחימו. כתוב בספרים שכאשר אדם מגיע לבית הכנסת, הוא צריך להיכנס בדחילו ורחימו⁵, "ולהראות עצמו ירא וחרד ומזדעזע להיכנס בהיכל מלכו של עולם... וזה סוד הפסוק 'ומקדשי תיראו'⁶. קל וחומר לקדושת הר הבית, שאין בה תנאי, ומצות מורא המקדש בהר הבית היא ודאי מדאורייתא.

יש אנשים שהולכים להר הבית, ולא קולטים את זה. הם לא נמצאים באוירת היראה הזו בכלל. זו בעיה מאד קשה. יש משפחות שאצלם עלייה להר הבית נתפסת כחלק מטיול. יש קורונה, לא נוסעים לטייל בחו"ל, אז לפחות ניקח את המשפחה להר הבית, שהילדים ייהנו קצת בחופש ולא ישתעממו. ואחר כך 'ארגוני המקדש' מכריזים: 'עלו להר הבית חמש מאות אנשים!' אבל האנשים האלה שעלו, נכשלו בביטול מצות עשה של מורא מקדש! והמעודדים את העלייה להר הבית מכשילים את הרבים, כפשוטו.

העלייה להר הבית הפכה המונית: פוליטיקאים, אנשי תקשורת, אומנים וזמרים עולים. שבוע שלם לא הראו אותם בשום אתר, אז הם צריכים לשלוח סרט שהם היו בהר הבית, כדי להראות עד כמה הם אוהבים את הר הבית, כמה הם לא מקשיבים ל'רבנים העתיקים האלה'. נכון, יש כל מיני הלכות ברמב"ם, אבל איפה הרמב"ם עומד מול ההשתוקקות שלנו להר הבית?... אם כן, גם אם בנושא הגבולות אפשר להתווכח, מישהו יכול לומר: 'אני סומך על הארכאולוגים'. אך אי אפשר להתווכח שאנשים רבים מאד נכשלים ולא שומרים על מורא מקדש. ובעוונותינו הרבים, יש פה זלזול בהר הבית! אלו אנשים שכוונתם לטובה. הם רוצים לקרב אותנו למקדש, אך בפועל, הם גורמים זלזול בהר הבית, וממש מכשילים את הרבים.

ח. חומרתו של מכשול לרבים

חז"ל נזהרו מאד במכשול לרבים. כאשר ראש השנה חל בשבת, ביטלו מצות תקיעת שופר, למרות שאחד השיאים של ראש השנה זה תקיעת השופר, מחשש שמא מישהו יטלטל את השופר ארבע אמות ברשות הרבים. ובשל כך, כל עם ישראל לא נוגע בשופר בראש השנה שחל בשבת. בנידון שלנו - לא מדובר על חשש, שמא אולי מישהו יכשל, אלא זו מציאות; אנחנו רואים שככל

5. ראה למשל שבט מוסר (ר"פ מה) בשם ספר 'עבודת הבורא'.

6. שער הכוונות, מובא בפוסקים (בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת מקץ אות ג; ועוד).

שמעוודדים יותר את האנשים לעלות להר הבית - יותר אנשים נכשלים. גם בהלכות הטהרה וגם בהלכות מורא מקדש. זה חד משמע.

זה לא שייך לשאלה אם אפשר לגזור גזרות חדשות בזמננו. האמת היא שזו גזרה ישנה⁷, אבל זה לא רק עניין של גזרה, זה הרבה יותר חמור, מדובר על מכשול ממשי גלוי לעיניים. אנשים לא שומרים על מורא המקדש כדין. אנשים שמשכנעים אחרים לעלות להר הבית, מכשילים אותם באיסורים חמורים.

ט. האם יש מצוה לעלות להר הבית?

אני לא חושב שיש פוסק אחד הסובר שיש מצוה לעלות להר הבית. יש הטוענים שיש מצוה לעלות להר הבית. הם מונים כמה מצוות שהעולים להר הבית, לטענתם, מקיימים. נעבור עליהן בקצרה ונראה אם אכן העולים מקיימים מצוות אלו או שמא מדובר במשאלת לב:

- ◆ מצות "לשכנו תדרשו ובאת שמה" - הרמב"ם (ריש הלכות מלכים) כותב שזה המקור למצות בנין בית הבחירה, והוא לא למד מזה שיש מצוה לעלות להר הבית.
- ◆ מצות שמירת המקדש - עיין בספר 'אל הר המור' (ח"א פ"ט סעיף ח) שהביא שרוב הפוסקים סוברים שמצוה זו אינה נוהגת בזמן הזה. ובכלל, הרי העולים לא שומרים על כלום. הם אינם יכולים למנוע כניסה, לא של טמאים ולא של ערבים. הללו והללו עושים שם ככל העולה על רוחם.
- ◆ מצות "לא תחנם" ו"לא ישבו בארצך" - לצערנו, הערבים נמצאים שם בהמוניהם, והם רק הולכים ומתרבים, ואין ליהודים העולים להר שום השפעה על כך.
- ◆ מצות ירושת הארץ ושיבתה - בפשטות, 'ירושה' היא לסלק את מי שיושב שם, אך העולים להר לא סילקו משם איש. אכן לפי הרמב"ן יש מצוה שיהיה שם שלטון יהודי, אך זה הרי כבר קיים מאז מלחמת ששת הימים.
- ◆ מצות "ואיבדתם את שמם" - נאמרה על עבודה זרה, והמוסלמים כידוע אינם עובדי עבודה זרה⁸. חוץ מזה, לא ראינו שמישהו הצליח לאבד שם משהו של הנוכרים. אדרבה, בגלל העולים הם רק בונים, מרחיבים ומחזקים את האחיזה בהר.
- ◆ מצות תפילה והשתחויה במקדש - יש מחלוקת גדולה אם היא שייכת בזמן הזה, וברור לכולי עלמא שאין חובה לעלות בגלל זה. וכבר כתבו כל הפוסקים והמקובלים שהיום השכינה נמצאת בכותל המערבי, ושם המקום להתפלל.
- ◆ מצות "מורא מקדש" - כפי שהוסבר לעיל, לצערנו המעוודדים את העליה מבטלים מצוה זו ומכשילים את הרבים, בכך שהפכו את המקום לאתר-טיולים ולמקום מתאים לצילומים, וכדי ביזיון וקצף.

7. פוסקים רבים וחשובים, כולל הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, רבה של ירושלים, (ראה: 'מקדש מלך', ירושלים תשנ"ז, עמ' לד), כותבים שזו גזירה ישנה, כבר מזמן ה'כפתור ופרח' ורבנו עובדיה מברטנורא.

8. ראה שו"ת יביע אומר ח"ז י"ד סי' יב וחי"א או"ח סי' טז (ווי"ד סי' יג ומא) וש"נ.

◆ מצות קידוש השם - הדבר היחיד מאז קום המדינה שכל גדולי הדור מכל החוגים (ליטאים וכל האדמור"ם, ספרדים ואשכנזים, ציונים וחרדים) הסכימו עליו באיסור חמור, זה איסור העלייה להר הבית. אם כן, כיצד נאמר שמי שנוהג בניגוד לכל גדולי ישראל מקדש את השם?!

כולנו מתפללים שנזכה לקיום כל המצוות האלה, אולם אין להן שום קשר לעלייה להר הבית בזמן הזה.

גם אם היינו מניחים לרגע שיש מצוה לעלות להר הבית, ודאי שאין חובה לעלות להר הבית. אף אחד לא מעלה על דעתו שיש מצוה חיובית לעלות להר הבית. ואם כן עלינו לשאול: מה המחיר של העלייה להר הבית? גם אם נניח שבעלייה להר הבית מקיימים איזושהי מצוה, האם הצר שווה בנזק המלך?

ומאידיך, כפי שאמרתי בהתחלה, השכינה נמצאת בכותל. כך כתוב בכל הספרים. כל מי שמחובר לספרי קדמונים יודע שהשכינה נמצאת בכותל, וזה המקום להתפלל בו, עד שיבנה בית המקדש בע"ה.

י. הר הבית אינו מקום של מחלוקת

לכן ברור שמבחינה הלכתית צריך להזהיר את הציבור שאסור לעלות להר הבית, כמו שכתבו כל גדולי ישראל, הן בתשכ"ז והן לאחר מכן. אין פה שאלה בכלל.

היתה תקופה, שמשרד הדתות מימנו שומר שיזהיר אנשים שלא לעלות להר הבית. לאחר שהם הפסיקו את המימון, רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל (שהוא מגדולי הדור האחרון, וכולם נזקקים לדבריו בכל התחומים ההלכתיים) דאג בעצמו למימון משכורתו של השומר, והיה תמיד בודק אם השומר אכן נמצא ועושה את מלאכתו.

עד כה עסקנו בנושא מבחינה הלכתית, אבל מעבר לכך, הר הבית הוא מקום שצריך לאחד את כל עם ישראל. הר הבית עניינו לחבר, ליצור אהבה ואחדות, מקום שכולו רק שלום. הוא לא מקום למחלוקת, ולא מקום של יחידים. להר הבית נעלה בע"ה כולנו ביחד, בהסכמה, ולא כאשר כל עלייה יוצרת מחלוקת, בין הרבנים ובין החוגים. לצערנו, הפכו את הר הבית לנושא שיוצר מחלוקת, וזה דבר כואב מאד.

יא. עלייה להר הבית בהכשר הבג"ץ

כדאי לשים לב לדבר נוסף. הרבנות הראשית פסקה שאסור לעלות להר הבית. על פסק זה חתמו הרבנים הראשיים לדורותיהם, חברי מועצת הרבנות הראשית לדורותיה ורבים מגדולי הדור. אם היינו זוכים והמדינה הייתה מתנהלת לפי ההלכה, שומעת לרבנים ומצייתת לרבנות הראשית, היה נחקק שאסור לעלות להר הבית. נמצא, שהעלייה להר הבית מבוססת על כך שהשלטון בידי בג"ץ ולא בידי הרבנות הראשית. ובעצם העולים מסתמכים על כוחו של בג"ץ, כדי להפך את פסיקת-ההלכה של הרבנות!

ידוע שבג"ץ פועל נגד הרבנות בתחומים רבים, וגם בתחום זה בג"ץ הוא נגד הרבנות. לצערנו, יש חובשי כיפה הפונים לבתי המשפט ולבג"ץ ע"מ שיתירו להם לעלות, והדבר היחידי שבג"ץ נענה לבקשות של חובשי הכיפה - זה לעלות להר הבית, ועל זה הם סומכים!

יב. צריך סבלנות

צריך לדעת, שכדי שיבנה בית המקדש, אנחנו צריכים לכבד את השכינה. אם הר הבית הופך ח"ו להיות מקום מזולזל ומופקר, שכל מי שרוצה נכנס ועושה שם ככל העולה על רוחו, זה רק מרחיק את השראת השכינה. אנחנו מאמינים שאנחנו ממש בסוף הדרך, לפני ביאת המשיח ובניין בית המקדש. בקרוב יבנה המקדש ונעלה להר הבית, בקדושה ובטהרה. צריך סבלנות.

גם דברים טובים - אסור להקדים את זמנם. כתוב בגמרא (סנהדרין קז). ראויה הייתה בת שבע לדוד המלך מששת ימי בראשית, אלא שאכלה פגה (רש"י: שקפץ את השעה, לזקק ע"י עבירה). אנחנו יודעים שבת שבע זה רמז לשכינה⁹. כך כתוב גם על אדם הראשון, שאם היה מחכה לשבת, היה אוכל מפרי עץ הדעת בהיתר, בקדושה ובטהרה, בלא תערובת יצרים רעים, תאוות ורצונות אנושיים, והיה מביא את הגאולה מיד. אך הוא חטא ואכל מעץ הדעת קודם זמנו¹⁰. אלו חסידי עליון, שרצו לגלות את השכינה ולהביא את הגאולה, אך שגו ועשו זאת לפני הזמן, וחטאם גרם קלקול גדול ועיכוב גדול בגילוי הטובה.

יש דברים עליונים וצריכים להיות רק לשם שמים, נקי, בלא עירוב תאוות, נגיעות ורצונות אנושיים. הסבלנות נצרכת, כדי להתנקות מכל הפניות, מכל הסיבות שהן לא לשם שמים בלבד. אם אנו מקדימים את הזמן ואוכלים את התאנה בעודה פגה, סימן שאיננו נקיים, שיש כאן תערובת שאיננה לשם שמים. עלייה להר הבית צריכה להיות אך ורק לשם יחוד קב"ה ושכינתיה. אם יש עוד שיקולים ומניעים - זו כבר בעיה. אנחנו צריכים להיזהר מאד שלא להיות במצב של "אכלה פגה".

נמשיך להשתוקק לגאולה ולבנין המקדש, דווקא על ידי תפילות, על ידי בכיות, על ידי תיקון חצות, על ידי 'סיבוב שערים' (הקפת הר הבית מבחוץ, כפי שהיה נהוג בתקופת הגאונים, בערב ראש חודש) ועל ידי מעשים טובים, שהם הביטוי שלנו להשתוקקות, ולא ע"י שניכנס או שנכניס אחרים לבעיות הלכתיות.

רבותי! אנחנו יודעים שאתם צדיקים גמורים ושכוונתכם לטובה, אבל תזהרו מהעניין הזה, שלא יהיה "אכלה פגה". הבה נתאזר בסבלנות, לא נהיה קצרי רוח. נמתין בסבלנות, ובעזרת ד' בקרוב בימינו יבנה בית המקדש, ונעלה כולנו בקדושה ובטהרה. לזה אנחנו מתפללים, לזה אנחנו מחכים.

9. ראה זוהר חדש (תולדות מד:ימה), ריקאנטי ויקרא כו, יח.

10. ראה בראשית רבה, פרשת בראשית, פר' כ סוף סימן ז; דברים רבה, פרשת ראה, פר' ד ס' ה; פרי צדיק, לערב יום הכיפורים, אות א; ועוד.

תורת המחלוקות בהלכה / (חלק א) – הרב אבי קלמן

א. "יש לנו כללים איך לפסוק" (הראי"ה קוק זצ"ל).

לאחרונה אנו פוגשים בתופעה נפוצה: צעירים הנתקלים בשאלה הלכתית, מחפשים באינטרנט פסיקה הלכתית המתאימה לרצונם. מקובל לכנות זאת: 'הרב גוגל'. -מה דעת התורה על התנהלות זו? האם זו תופעה לגיטימית?

ניתן להשיב על כך מכמה זוויות, אך אנו נתמקד במישור ההלכתי הבסיסי גרידא.

התנהלות כזו היא מנוגדת להלכה עצמה, משום שהתורה מורה את הדרך בכל המצבים, גם במחלוקות תורניות. בהלכה ישנם כללים כיצד נוהגים במצב בו יש מחלוקת בין רבנים. יהודי אינו רשאי ללכת אחרי השיטה התורנית הנוחה ו'המתאימה' לו (ובודאי שלא לחפש שיטה כזו...), אלא עליו לנהוג לפי כללי ההכרעה ההלכתיים.

וכך מבואר בגמרא (עבודה זרה ז.):

"תנו רבנן: ...היו שנים [- שני חכמים], אחד מטמא ואחד מטהר, אחד אוסר ואחד מתיר, אם היה אחד מהם גדול מחברו בחכמה ובמניין - הלך אחריו, ואם לאו - הלך אחר המחמיר; רבי יהושע בן קרחה אומר: בשל תורה הלך אחר המחמיר, בשל סופרים הלך אחר המיקל. אמר רב יוסף: הלכתא כרבי יהושע בן קרחה."

כללים אלו נפסקו להלכה בדברי הפוסקים, וכדוגמה נצטט את דברי הרמ"א (חו"מ כה, ב): "ולא יאמרו האדם אפסוק כמי שארצה בדבר שיש בו מחלוקת", אלא ב"דבר איסור דאורייתא - ילך לחומרא... ודווקא אם שני החולקים הם שווים, אבל אין סומכים על דברי קטן נגד גדול ממנו בחכמה ובמניין... וכן אם היה יחיד נגד רבים הולכים אחר דברי הרבים בכל מקום".

אמנם אדם רשאי לעשות לו רב, ללכת אחריו ולנהוג על פי פסקיו בקביעות, גם בניגוד לכללי ההכרעה (הראי"ה קוק זצ"ל, באר אליהו חו"מ כה, יד; חזון איש יו"ד קנ, א); אך אם אין לו רב (שאחריו הוא הולך בקביעות) - עליו לנהוג לפי כללי ההכרעה ההלכתיים.

אחרי שהבנו, שבמקרה של מחלוקת הלכתית כלשהי, אדם איננו רשאי ללכת עם הדעה ש'מתאימה' לו, אלא עליו ללכת לפי רבו, ואם אין לו רב - לפי כללי ההכרעה במחלוקות תורניות; אזי עלינו לראות איך מיישמים בפועל את העיקרון הזה הלכה למעשה.

בשורות הבאות נתייחס בע"ה לכמה מכללי ההכרעה הנוגעים למחלוקות הלכתיות, ובפרט לכאלו שיש להן השלכות ציבוריות.

ב. ולמעשה?...

האמת ניתנה להיאמר, שבמחלוקות הלכתיות רבות קשה לאמוד את משקל העמדות השונות, מי גדול בחכמה ובמניין, ומה דעת הרוב (איזה חכמים לספור) וכדומה; ופעמים יש התנגשות בין כללים שונים. ובכל זאת, ישנן מחלוקות בהן כללי ההכרעה ברורים למדי.

כך הדבר בשאלת העלייה להר הבית - לפי כל כללי הכרעה צריך ללכת לפי דעת האוסרים:

א. רוב - אין כל ספק שרוב מוחלט, "רוב מניין ורוב בניין", למעלה מ-90%, מפוסקי הדורות האחרונים, אסרו לחלוטין את העלייה להר הבית.

בזאת שונה נושא העלייה להר הבית מנושא העלייה לארץ ובניין המדינה. יש הטוענים שרוב הרבנים התנגדו לציונות, אך מדובר באמירה שאיננה מדויקת. הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל היה חוזר ומדגיש שרוב גדולי ישראל לא התנגדו לציונות¹. אפילו הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ראב"ד 'העדה החרדית' בירושלים, מספר שבשנת תרצ"ו-צ"ז השתתפו רוב גדולי הדור ב'כנסיה הגדולה' שדנה על הצעת החלוקה, ו'הסכימו על עצם המדינה, רק חלקו אם מותר לוותר על חלקי ארץ ישראל' (והוא מספר שהגרי"ז מבריסק ניסה והתאמץ לבטל זאת, מפני שהקב"ה מקבל את הכרעת רוב חכמי ישראל... - תשובות והנהגות ב, קמ).

אגב, רוב המתנגדים לציונות אינם סבורים שיש איסור הלכתי במפעל הציוני (בשונה מעמדת מיעוט של האדמו"ר מסאטמר וסיעתו).

[נוסיף עוד, שגם אם נניח שרוב חכמי ישראל התנגדו לשיטת מרן הראי"ה קוק זצ"ל, קל להבין את הרבים שרואים בו את רבם המובהק, בהיותו מיוחד במינו בגדלותו בכל מקצועות התורה בנגלה ובנסתר, עם ההערצה שזכה לה מצד גדולי ישראל, דבר הנותן לו ולתורתו משקל שראוי להביאו בחשבון כאחד המקרים החריגים בהם סומכים על היחיד.]

ב. "גדול בחכמה ובמניין" - רוב ככל גדולי הדור האחרון זצ"ל אסרו את העלייה להר הבית. די להיזכר בשמות בודדים מגדולי התורה שאסרו לעלות להר הבית² (ומחו על כך בכל תוקף!), כדי להבין שמשקלם התורני של האוסרים גדול בהרבה ממשקל המתירים.

קל וחומר אם נצרף את גדולי הדורות הקודמים שאסרו לעלות להר הבית, כדוגמת הראי"ה קוק זצ"ל³, הרב צבי פסח פרנק זצ"ל ושאר גדולי ירושלים במאות השנים האחרונות.

ג. המנהג - מנהג ישראל שלא לעלות להר הבית. בירושלים התגוררו גדולי תורה, גאונים וצדיקים

1. כלשון הרב יעקב אריאל שליט"א בתשובתו המובאת בחוברת 'ומקדשי תיראו' (גיליון 7, שבט ה'תש"פ, עמ' 5).

2. פעם הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל נכנס לשיבת 'מרכז הרב', פתח את ארון הקודש (!) ואמר: "מי שאומר שרוב גדולי ישראל התנגדו לציונות - הוא משקר!" (הרב אברהם רמר זצ"ל, גדול שימושה, עמ' כט, ע"ש). הרצ"ה היה חוזר ומסביר שמיעוט מגדולי ישראל התנגד לציונות ומיעוט מהם תמך בציונות, ורובם היססו מלהכריע (ראה: שיחות הרב צבי יהודה, ארץ ישראל, עמ' 211-215; מתוך התורה הגואלת, מהדורת ה'תשע"ח, ארץ ישראל, עמ' 242 ואילך; במערכה הציבורית, עמ' מה). ראה גם דברי הרב אברהם שפירא זצ"ל בספר 'ראש דברך' (מאת הרב יצחק דדון), עמ' תרנח.

3. ראשי ישיבת מרכז הרב - הרצ"ה קוק, הגר"ש ישראלי והגר"א שפירא; מחברי השו"תים החשובים - מנחת יצחק, ציץ אליעזר, יביע אומר, שמ"ש ומגן, דברי יציב ועוד; מפוסקי הדור הספרדיים - הגר"ב צ' אבא שאול, הגר"ש משאש, הגר"מ אליהו והגר"ע יוסף; מפוסקי הדור האשכנזיים - הגר"ש איריבך והגר"ש אלישיב ועוד; מנהיגי המגזר הליטאי החרדי - הגרי"י קניבסקי והגר"א מ"ש וּממשיכיהם, האדמו"רים מחב"ד, ויז'ניץ, קלויז'נבורג, או"ורוב ועוד. ועוד רבים וטובים, מכל החוגים והמגזרים, זכר צדיקים לברכה.

4. יש הטוענים שדברי הראי"ה קוק זצ"ל במשפט כהן (סי' צו) עוסקים רק בכניסה לשטח העזרה עצמו, ולא בהר הבית; אך (א) באגרותיו ובכרוזיו אסר הרב את הכניסה להר הבית כולו (והדגיש שזה מנהג שומר ההלכה במשך דורות רבים); (ב) בתשובה זו עצמה הרב נדרש בין היתר להצעה לבנות בית כנסת בשטח שמהתורה מותר לטמאי מת להיכנס בתוכו, ואסר זאת בנימוק: "אם תהיה הרצועה ניתרת בזה בזמן הזה - הלא לא רק טמאי מתים יכנסו למקום האיסור, אלא גם זבים וזבות יכנסו שמה, שעל זה דאי יש איסור דאורייתא" (משפט כהן עמ' רא; טוב ראי, זבחים, ירושלים תשע"ה, עמ' רכב). וראה בירור שיטתו ב'ומקדשי תיראו' גיליון 4, עמ' 28-23, בבירור שיטת בנו הרצ"ה, שם גיליון 3, עמ' 18-17.

רבים, ושומרי התורה וההלכה נמנעו מלהיכנס להר הבית.⁵ וכדברי הגאון רבי יעקב חי זריהן זצ"ל (ראב"ד טבריה): "גדר גדול אצל עם ישראל לבל יקרב איש מישראל לדרוך כפות רגליו לפניו מן הכותל המערבי, ואף תינוקות של בית רבן יודעים דבר זה, וחלילה לעשות חדשה בארץ היפך המקובל והמוסכם בלב כל ישראל".

מנהג זה, עתיק יומין הוא⁶ - ומי הוא שיעז חלילה לפרוץ גדר אשר גדרו קדמונים? [היו אמנם תקופות שהגויים לא נתנו ליהודים להיכנס להר הבית, אך גם כאשר ניתנה האפשרות ליהודים לעלות להר הבית, יהודים שומרי הלכה נמנעו ממעלות להר הקודש⁷.]

בשולחן ערוך (יו"ד ריד, ב) נפסק: "קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם, ואפילו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנוהגים כן מעצמם לעשות גדר וסייג לתורה..." ע"ש.

וידוע הכלל שבדברים ש"ההלכה רופפת", מפני ספק או מחלוקת, יש ללכת אחר המנהג⁸.

ד. מרא דאתרא - מועצת הרבנות הראשית לישראל לדורותיה, וכן רבני ירושלים לדורותיהם, עד ימינו אנו, אסרו ואוסרים, את העלייה לכל שטח הר הבית.

ה. ספיקא דאורייתא לחומרא - לדעת רבים מהאוסרים⁹, ישנו חשש איסור דאורייתא בעלייה להר הבית, בשל העובדה שגבולות העזרה אינם ידועים.

ג.

יתירה מזו, לא יעלה על הדעת שאדם הנוהג כדעת המיעוט יקרא לאחרים ללכת אחריו, לעזוב את דעת הרוב ולהקל כנגד כללי ההלכה. גם אדם שהולך אחר דעת רבו, המתיר לעלות להר הבית, איננו רשאי לשכנע אחרים (שאינם הולכים אחר פסקי רבו בשאר העניינים) לנהוג בניגוד לדעת

5. בספר 'ארצנו' (יפו תרפ"א, עמ' 91): "היהודים החרדים אינם נכנסים להר הבית מפני טומאת מת". ב'טוב ירושלים' (אונגוואר תרצ"ד) פ"ו סעיף ד (דף 1): "הר הבית הוא קדוש בקדושתו הקודמת, וכל איש ישראל שומר דת תורתו אינו מציג כף רגלו עליו". (למקורות אלו ציין הרב עזריה אריאל שליט"א במאמרו, ויישר כוחו!) וראה גם בהערות הבאות.

6. מנהג זה מוזכר אצל רבנו עובדיה מברטנורה וחכמי דורו (א. יערי, אגרות ארץ ישראל, עמ' 134, 172), ולדעת הגרצ"פ פרנק זצ"ל, בשם גיסו הגרא"י אורלנסקי זצ"ל הי"ד, מדברי הרמב"ן והכפתור ופרח עולה שכבר בימיהם נהגו כך ('ומקדשי תיראו', גיליון 7, עמ' 19-20). וראה אגרות הרא"ה ג, עמ' קסח. בכרוז הרבנים משנת ה'תשכ"ז נכתב: "...מדורי דורות אנו מזהירים ונמנעים מלהיכנס בכל שטח הר הבית כולו".

7. ראה אצל ר' חיים מיכל מיכלין ז"ל, איש ירושלים, בספרו 'הר הבית' (ירושלים תרע"ז), עמ' 4, שמלבד המניעה מצד הממשלה הנוכרית לכניסת יהודים למקום המקדש, "היו שלומי אמוני ישראל נוהרים גם מאליהם מלהיכנס שם, מפני טומאת הגוף". עוד ציין שם, שמזמן מלחמת קרים (ה'תרט"ז) 'הותרה הרצועה', וניתנה האפשרות החוקית גם ליהודים להיכנס שם (אך 'שלומי אמוני ישראל' נמנעו מכך, וכנ"ל), ע"ש. גם בדברי רבנו עובדיה מברטנורה (שם) מוזכר שיהודים שהתאפשר להם להיכנס להר הבית, נמנעו מכך "מפני הטומאה", ע"ש.

8. כלל זה מקורו טהור בירושלמי (פאה פ"ה ה"ה, מעשר שני פ"ה ה"ב, יבמות פ"ז ה"ג): "כל הלכה שהיא רופפת בבית דין, ואין את יודע מה טיבה, צא וראה היאך הציבור נוהג" ונהוג", והביאוהו הראשונים והפוסקים פעמים רבות.

9. בכרוז הרבנים משנת ה'תשכ"ז נכתב: "...זאת ועוד: ברבות הימים נעלם מאתנו המקום המדויק של המקדש, וכל הנכנס להר הבית עלול להיכנס מבלי יודעים אל מקום המקדש וקדש הקדשים, ואז ייכשל באיסור חמור של כרת ח"ו". חשש זה מוזכר גם בכף החיים (או"ח סי' צד אות ה), בשו"ת יביע אומר (ח"ה י"ד סוף סי' כו), בשו"ת ציץ אליעזר (ח"י סי' א אות ס), בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' א אות זיג), בשו"ת דברי יציב (ח"ו סי' פג אות כד), בשו"ת שמש"ש ומגן (ח"א י"ד סוף סי' כה, עמ' קצא:), בשו"ת אור לציון (ח"ג פרק ל ריש הערה ד), בחזון עובדיה (תעניות, תשס"ז, עמ' תנו), במאמר מרכזי (לימות החול, תשע"ב, פ"ט סעיף טז, עמ' 147) ועוד.

הרוב ולהפך את כללי ההלכה. הלכה איננה פוליטיקה, וההכרעה בה מסורה לפוסקי הלכה, ולא להמון הרחב.

לכן, התעמולה האינטנסיבית של ארגונים שונים הפונים לכלל הציבור בקריאה לעלות להר הבית - איננה במקומה, והיא מנוגדת להלכה.

עד כה הובאו נימוקים הרלוונטיים בכל שאלה הלכתית. בחלקו השני של מאמר זה בע"ה יובאו שיקולים נוספים הנוגעים למחלוקות בשאלות הלכתיות ציבוריות. שיקולים אלו שייכים גם לאדם שיש לו רב.

חלק ב

קדושת הכותל המערבי

עמידת הרבנות הראשית לדורותיה על משמר קדושת הכותל המערבי

א. כבר בימי המנדט הבריטי, עוד לפני קום המדינה, עמדה הרבנות הראשית על משמר קדושת הכותל המערבי. בב' בחשוון תש"א פרסמו הרבנים הראשיים הרב הרצוג והרב עוזיאל זצ"ל קריאה לציבור לשמור על קדושת המקום:

"מה נורא המקום הזה

מאז השקט הארץ, תודה לא-ל (-ממאורעות תרצ"ו-תרצ"ט) הולך וגובר ושב לקדמותו זרם הנהירים אל כותל המערבי, לחבק את אבני הקודש ולשפוך את לבם לה' מול שריד חמדתנו, זה שער השמים, על גורל הפרט והכלל בכור היסורים שבו נתון עמנו כיום הזה (-מלחמת העולם השנייה)..."

עם ריבוי המבקרים ועם גיוונם מכל השררות ומכל הסוגים, מוצאים אנו להזכיר ולהזהיר על מורא המקדש שמחייבת הגישה למקום הקדוש הזה, שמעולם לא זזה שכינה הימנו, ועל חרדת הכבוד שמצבת תפארתנו מימי קדם מטילה על כולנו בעיני אלקים ואדם."

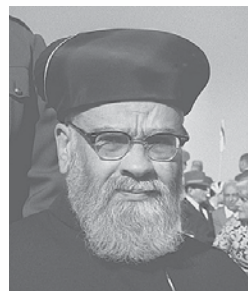
(בהמשך הקריאה מפורטות ההנחיות לשמירת קדושת המקום וכבודו).

ב. בשנים תשט"ו-ו"ז (כשהכותל המערבי היה בידי הירדנים), יזם רבאיי רפורמי שהיה מקורב לראשי המדינה, בניית בית כנסת רפורמי בירושלים. כששמעו על כך הרבנים הראשיים, הרב ניסים והרב הרצוג זצ"ל, הם פנו בדרישה תקיפה לראש הממשלה (משה שרת) למנוע זאת:

"כבוד ראש הממשלה, אנו פונים לכבודו בשם תורת ישראל ובשם אחרות העם בבקשה היוצאת מעמקי לבנו, שיתן ידו למניעת הקמת בית כנסת רפורמי בירושלים...
לדעתנו צריכה הממשלה להבהיר ברכים שהיא לא נותנת ידה לדבר

זה הפוגע בעקרונות אמונת אבותינו מדור דור, ויביא למרידות המורה
אצל מאות אלפים שלומי אמוני ישראל והדבקים ביהדות ובמסורתה..."
ובמכתב נוסף של הרב הרצוג זצ"ל לראש הממשלה לאחר כמה
חודשים:

"בתשובה למכתבו בענין הקמת בית כנסת ריפורמיסטי, הנני להגיד
לכבודו כי הדבר איננו לגמרי כמו שכבודו חושב, אלא שיש בזה סכנה
עצומה ליהדות, והכנסת הריפורמה לארץ הקודש תעורר ריב נורא,
ותפר את שלום האומה ואת אחדותה הן בארץ הקודש והן בגולה, ואנו
נחיה נאלצים להתנגד בכל בוחותינו ולהילחם בכל האמצעים כנגד החדרת הריפורמה לישראל".

וכך אמר הרב הרצוג זצ"ל בנאום שנשא בכנס רבנים:

"נדעוזה ארץ ישראל בולה, ורועי ישראל הרבנים שליט"א התאספו להתריע ברבים על הודיעה
כי עומדים לבונן בעיר קדשנו ת"ו בית תפילה רפורמי. מה שמועזע אותנו בעיקר היא עצם השיטה
הרפורמית, שהיא מתיימרת להיות יהדות ואינה יהדות כלל. יהדות ללא תורה, ללא מצוות, ללא
חוקים ומשפטים, ללא אמונה בתורה מן השמים, לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה.
הקראות יהדות היא, אלא שהיא יהדות פסולה, מה שאינה כן זו הרפורמה, שאינה יהדות כלל.
דומה היא הרפורמה לבין נצרות בלא צלב. הלילה, הלילה לנו לתת לשיטה בוז להכות שורש
כל-שהוא בציון בית חיינו, ודרי זאת בהכנסת צלב בהיכל".

ג. אחרי שזכינו לשוב אל הכותל המערבי במלחמת ששת הימים, קבע ראש הממשלה את הדבר
הברור שסדרי התפילה ליד הכותל יקבעו על ידי הרבנות הראשית לישראל. עם זאת, פעלו
גורמים ארכיאולוגים להפוך את חלקו הדרומי של הכותל המערבי (יחד עם הכותל הדרומי) לאתר
ארכיאולוגי, והרבנות הראשית נלחמה כנגד זה בכל כוחה, בתביעה שהכותל לכל אורכו ישמש
מקום תפילה מקודש, כיאה למקום ממנו לא זזה שכינה.

כך כתב הרב ניסים זצ"ל בתזכיר שהגיש לוועדת השרים לעניני
המקומות הקדושים, באדר תשכ"ח:

"איש אינו מזלזל בערך הרב של חישוף העבר, למצוא שרידים מימי
אבותינו. אבל יש ערכים חשובים לאין ערוך מכל. הקדושה, החסם של
העם והאמונה הישראלית אל הכותל היא בה נשגבת, ששום דבר לא
יעמוד בפניה. מה היה ערכו של הכותל להורות ובפני לוחמי צה"ל
ומשחריריו, אם היה אתר היסטורי בלבד?!"

ובתזכיר של הרב אונטרמן זצ"ל:

"תשומת הלב צריכה להיות נתונה בראש ובראשונה לשמירה קפדנית
על אפשרות של הכותל המערבי בשלמותו להתקיים במקום תפילה נערץ, מיוחד במינו בשביל
כלל ישראל, והזכותנו למנוע כל הפרעה שהיא בדרך מילוי התכלית הזאת.

שיעורו של הכותל נמשך כלי ספק מנקודה הקיצונית שבצפון עד לנקודה הקיצונית שבדרום, ואין להתחשב כלל במה שהיינו מקוצצים ומצומצמים באפשרות התפילה תחת שלמון זר, כי הכותל המערבי מוקדש לתכלית זאת בלבד, בדברי הו"ל (מדרש תהלים מזמור יא, אות ג; ועוד): "שהשכינה לא וזה משם". ובמדרש איכה (רבה, פרשה א סעיף לא) כתוב שלמרות פקודות ברורות של אספסוף ללגזנותו להחריב את כל ארבעת הצדדים של הבית, נשאר הכותל המערבי, ומשמש מקום תפילה קבוע לדורות – עד אשר נזכה לבית מקדש".

ד. בניסן תשל"ז פנה ראש העיר ירושלים לממשלה בהצעה להעביר את חלקו הדרומי של הכותל המערבי (יחד עם הכותל הדרומי) לאחריותה של עיריית ירושלים, שתקים במקום גן ארכיאולוגי, ותאפשר גם לזרמים פלורליסטיים לערוך במקום תפילות מעורבות. הרבנים הראשיים, הרב עובדיה יוסף זצ"ל והרב שלמה גורן זצ"ל, פעלו בנחרצות לסיכול המזימה, ומועצת הרבנות הראשית פרסמה הודעה המבהירה שהכותל כולו הוא מקום קדוש, וכל הסדרים בו צריכים להקבע רק על ידי הרבנות הראשית, ע"פ ההלכה המקודשת בישראל:

"מועצת הרבנות הראשית לישראל שמעה בתדהמה על המגמות להפוך את רחבת הכותל הדרומי כאתר לתיירים, ולאפשר עריכת תפילות מעורבות, ובניגוד להלכה ולמסורת ישראל.

מועצת הרבנות הראשית - הנציגות הדתית העליונה במדינה - מתנגדת בכל תוקף לשינוי במצב הנוכחי בכל הנוגע לסביבות כותלי הר הבית והרחבות שליכם, כולל כל הכותל המערבי והכותל הדרומי, שקדושתם מעוגנת בהלכה, ואסור לנהוג בסביבותיהם בקלות ראש ובהתנהגות שאינה חולמת את קדושת המקום לפי דיני ישראל.

מועצת הרבנות הראשית פונה לממשלה ולשר הדתות, להבטיח את שמירת קדושת כותלי הר הבית והרחבות שליכם, לא למסור את הפיקוח עליהן לשום גורם, לא לאפשר עריכת טקסים בניגוד לדיני ישראל, ולא לשנות מהנהגת הקיים ללא הסכמת מועצת הרבנות הראשית לישראל".

ה. בשנת תשמ"ט הגישה קבוצה המכנה עצמה 'נשות הכותל' עתירה לבג"צ, בתביעה לאפשר להן לעשות מנין נשים עטופות בטלית ברחבת הכותל המערבי. הרבנים הראשיים, כמי שעמדו בראש ההתנגדות למעשיהן, הגישו תזכירים לבג"צ להבהרת עמדתם. בתזכירים הם מוכיחים שעל פי ההלכה אסור לנשים להתעטף בטלית או לעשות מנין לדברים שבקדושה, ומלבד זאת כך הוא גם מנהג ישראל, שתורה הוא. לאחר מכן הם כותבים שכשהן באות להתעטף בטלית ולעשות מנין בכותל המערבי, יש בזה חומרה מיוחדת, מפני קדושתו של הכותל המערבי, ומפני הפגיעה באחדות העם.

מתוך התזכיר של הרב אברהם שפירא זצ"ל:

"מלבד האיסור מצד ההלכה, ובג"ל, יש גם יסוד של איסור שמבטלים מנהג, שמעולם לא נהגו, הן לגבי ציצית והן לגבי מנין של תפילה

לנשים, ומעולם לא נשמע כדבר ואינו מקובל בישראל, ומפני זה לאחד
היו בניגוד לדין, משום שמנהג ישראל תורה הוא.

כל זה אמור אפילו אם יעשו כן לעצמן בכיתן שלהן. אבל כשבאות
לשנות את ההלכה והמנהג בפני רבים, במקום קדוש ככותל המערבי,
דבר שמעורר ריב ומדון וקטמות, יש בכך גם איסור של ריבוי מחלוקת
בישראל, וביזוי מקום קדוש".

מתוך התזכיר של הרב מרדכי אליהו זצ"ל:

"אנו מצווים ומוזהרים לא לשנות שום מנהג, ובפרט במנהגי תפילה
וכית הכנסת. ובפרט אם משנה המנהגים או מחדשם כוונתו להעביר
על הרת ועל המנהג, ועל זה אמרה הגמרא שבשעת גזרה אפילו על מצוה קלה יהרג ואל יעבור...
ולפיכך אסור לעשות שום שינוי בסדרי התפילה המקובל מדורי דורות ככותל המערבי, שהוא
שריד בית מקדשנו ותפארתנו, מלבד שהוא התקדש בקדושה נוספת של מקום תפילת כל פה.

שום אומה ולשון לא פגמו במקום המקודש להם, אפילו שמנהגיהם הם בקום ועשה כחליצת נעלים
וכו', אנו שרוצים להמשיך במנהגי אבותינו המקודשים - יבואו מבני ישראל לבטל מנהג זה?! היה
לא תהיה. זו פגיעה בכל הנשים הצדקניות מדורי דורות, פגיעה בנשים הבאות יום יום להתפלל,
ופגיעה בתורת ישראל".

ובמכתב משותף של הרב אליהו והרב שפירא זצ"ל לרב הכותל
הרב גץ זצ"ל הם מורים:

"לגבי תפילת נשים, עמופות בטלית עם ספר תורה, בעזרת נשים
שליד הכותל המערבי, הרי דבר זה אסור לפי הדין ולפי המנהג.

מלבד בעיות של דין והלכה, אין לאשר בשום פנים, בתפילה ליד
הכותל, שינוי מהנהג שם עד עתה. כל שינוי מהנהג במקום קדוש
זה, עלול לעורר סערת רוחות ומחלוקת, שיתכן שלא יובלו להשתלט
עליהן".

1. בשנת תשע"ו פרסמה מועצת הרבנות הראשית בראשות הרב דוד לאו שליט"א את התנגדותה
המוחלטת למתוה הכותל' שאושר בממשלה, לבנות רחבה מיוחדת לרפורמים בדרומו של
הכותל המערבי:

"על פי חוק שמירה על המקומות הקדושים בישראל, התקנות להתנהלות והתנהגות במקומות
קדושים ליהודים, חייבות להיעשות בעצה אחת ובהמלצת הרבנות הראשית לישראל. המועצה
מוחה על כך שעד היום, למרות שהדבר נידון במשך תקופה ארוכה, לא הגיעה הדבר לפתחה, וזאת
בניגוד גמור להוראות החוק.

עמדתה הבסיסית של מועצת הרבנות הראשית היא כנגד הגופים הנקראים "ליברלים" ו"מתקדמים",
שהרמו על דגלם עקירת תורת ישראל ממותה ויהודיותה, ותוצאות מעשיהם מדרבנות בעד עצמן.

מי שעוקב אחר ההתבוללות שפשתה בקרב יהודי העולם הקשורים עם גופים אלו, אחרי נישואי התערובת, עקורת כל דבר שבקדושה, רואה בעליל שאין להם כל קשר ליהדות השורשית. יהדות שהחזיקה את עם ישראל במשך כל שנות קיומו, והרי אין עם ישראל אומה אלא בתודותיה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

ליתן דריסת רגל במקום הקודש למו שבמשך שנים עקרו את ציון וירושלים מסיחור תפילתם, ומצהירים קבל עם ועדה שככל העמים ישראל, אינם רואים יהודיות בתורת ישראל, ואינם מאמינים ביסודות האמונה היהודית שאחד מבסיסה "זאת

התורה לא תהא מוחלפת", זה דבר חמור. על הכנסת דברים זרים למקום המקדש נודעוה ארץ ישראל.

המציאות של מליון יהודים ושאנים יהודים ברחבי העולם, המצביעים ברגליהם ומכבדים את קדושת המקום ואת חשיבותו לעם היהודי לאורך הדורות בצורת ההתנהלות הנוכחית, מלמדת שרק קבוצות קטנות מנסות לפגוע במרקם העדין ובקדושה הקיימת שם, ואנו קוראים גם לממשלת ישראל לעמוד על המשמר ועל כבוד המקום".

ב"ה בזכות עמידתה התקיפה והאמיצה של הרבנות הראשית בהנהגת הרב לאו שליט"א נדחה מתוה הכותל, אך המזימות עדיין לא פסקו, ועלינו לחזק את ידי הרבנות הראשית בעמידתה האיתנה על משמר הקודש של כותל בית חיינו.

ז. בשנת תשע"ט פרסם הראשל"צ הרב יצחק יוסף שליט"א קריאה ליועמה"ש, שלא לתת הכרה לקבוצה המכנה עצמה 'נשות הכותל', ולרצונן לעשות מנין של נשים ולהתעטף בטלית בכותל המערבי:

"הכותל הוא מקדש מעט, ואין כל היתר לנהוג בו קלות ראש, ומטרתן של אותן נשים היא אחת, ביוזי הקדוש והיקר לעם ישראל. ועתה הגדילו לעשות, כשהן מבקשות להפעיל מערכת הגברת בכותל המערבי ע"י מה שהן מכנות "חזניות", תוך חילול נורא של המקום.

על פי חוק ועל פי כל מידה של הגיון, הרבנות הראשית היא הגורם האחראי הבלעדי על שמירת קדושת המקום, והיא זו שקובעת מהו מנהג המקום, והיא זו שעליה מומלת האחריות והחובה לוודא כי קדושת הכותל תשמר.

מעולם לא וזה שכינה מהכותל המערבי, ובמעשיהן של נשות הכותל וכמתן היתר להן לפעול כרצונן במקום, יש משום דחיקת רגלי השכינה חלילה, ואוי לנו שכך עלתה בימינו".

מדברי הרצי"ה קוק זצ"ל על שמירת קדושת הכותל המערבי

רחבה 'פלורלסטית' על יד הכותל

בחודש ניסן תשל"ז התגבשה הצעת ממשלה לאפשר הקמת רחבה נוספת בדרום הכותל המערבי שתשמש כמקום תפילה 'שיויוני' עבור זרמים בחברה הישראלית המעוניינים לקיים תפילות מעורבת גברים ונשים, וכן להכשיר את השטח להקמת אתר תיירותי במקום. לצורך כך, חשבו להכריז כי הסמכות המנהלית של המקום תופקד במלואה בידי עיריית ירושלים.

עם היודע העניין, בכ"ד בניסן תשל"ז, כתב ראש ישיבת 'מרכז הרב' הרצי"ה קוק זצ"ל מכתב חריף, בו הביע את עמדתה החד-משמעית של היהדות כלפי הכותל המערבי. וזה לשון הכרוז:

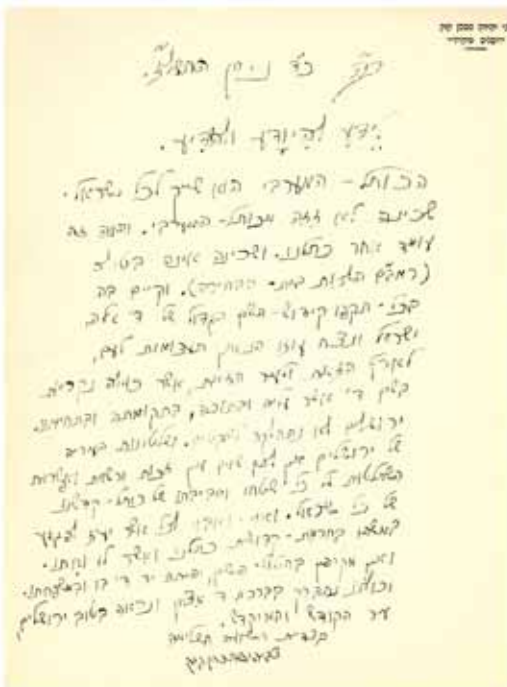
"לידע להיודע ולהודיע

הכותל המערבי הוא שייך לכל ישראל. שכינה לא זזה מכותלי המערבי. והנה זה עומד אחר קתלנו.

ושכינה אינה בטילה (רמב"ם הלכות בית הבחירה), וקיים בה בכליתקפו קידושהשם הגדול של ד' אלהי ישראל ונצח עוזו, הנותן תעצומות לעם, לארץ הזאת ולעיר הזאת, אשר כולה נקראת בשם ד' אשר עליה ובתוכה, בתקומתה ובתחייתה.

ירושלים לא נתחלקה לשבטים. ושלטונות העיריה של ירושלים אין להם שום ענין זכות ורשות ואפשרות השתלטות על כל שטחו וסביבתו של כותליקדשנו של כל ישראל.

ואויזאובוי לכל אשר יעיז לפגוע במשהו בחרדת קדושת כתלנו ואשר לו ואתו, ואין מקיפין בחילול השם, והיתה יד ד' בו ובמשפחתו. וכולנו נתברך בברכת ד' מציון ונראה בטוב ירושלים, עיר הקודש והמקדש."

מתוך המאמר 'מאחר כתלנו'

יש לבבות ויש לבבות. יש לבות-אדם ויש לבות-אבנים.

ויש אבנים ויש אבנים. יש אבני דומה ויש אבנים לבבות.

האבנים האלה, שארית פליטת הר ביתנו, שהם לנו 'בקדושתם אף על פי שהם שוממים', כי 'שכינה לא זזה מעולם מכותל מערבי', ורוח אלהים חיים קדוש ישראל, המשכין שמו שם, לעולם מרחף הוא עליהם ומחיה אותם בחביון עוזו בכל מעבה ערמות עפר רקבון ההרס - האבנים האלה לבבות הם לנו!

זקופים וחזקים עומדים פה טורי האבנים האלה, וכמצבת-חיים מודיעים הם: פה חי עם ישראל, פה גנוז אור חייו, עז כוחו וגאון קדשו.

מתוך שיחות הרב צבי יהודה על הכותל

"הכותל המערבי איננו 'בית כנסת', הוא יותר מזה! אם בית כנסת הוא 'מקדש מעט' (מגילה כט.), קל וחומר שיש להרגיש חרדת קודש במקום הכותל, שהוא שייך למקום המקדש עצמו... יש כאן עניין של יראת קודש, ששייכת להזדהות עם יחס הדורות לכותל, והיא באה לידי ביטוי בסדרים מקודשים מדורות [כגון סדרי תפילה ושמירת הצניעות שם].

נכון שבמשך שנים רבות עמדו יהודים והתפללו ובכו ליד הכותל, אבל הכותל לא נעשה מקום קדוש בגלל התפילות או הדמעות, אלא להיפך, התפילות והדמעות באו לבטא את חרדת הקודש שחש יהודי במקום זה... יש לצפות מיהודי על יד הכותל שישתף עצמו באותה הרגשה של דורות, באותו גאון לאומי אלוהי, שבמשך אלפי שנים היה גנוז בשורות אבנים אלה" (שיחות למועדים כרך ב, יום ירושלים שיחה ב, סעיף 7).

"חזרנו כבר פעמים רבות. ישנן אבני דומם. אבנים דוממות, בניגוד לצומח, חי ומדבר. אבל ישנן גם אבני לבבות, לבבות ממש. לב זה מרכז, מרכז החיים, משם יוצא ומתפשט זרם חיים לכל אברי הגוף. כך הן ממש האבנים האלה, הן מרכז, מרכז חיינו, בית חיינו. דרכן ומתוכן מתמשכים קיום, קיום של חיים, מדרגות מדרגות של חיים, לכל אלפי רבבות עמך בית ישראל. אל אשר עמנו פה נפגש עם האבנים, ואל אשר נפגש אתן ממרחקים...

בלשון חז"ל וגם בשפת העם ישנו ביטוי: 'אזנים לכותל'. כאן, במקום הזה, אין זה משל. כאן זוהי עובדה חיונית, מציאות קיימת, אקטיבית, יש אזנים לכותל. לאבנים הללו אזנים. האבנים האלה שומעות ומקשיבות. דבר פשוט וידוע הוא להמוני בית ישראל שבאים להשמיע שיח שפתותיהם לאזנים אלה. אבל גם יותר מזה, אזנים אלה מקשיבות ושומעות רחשי נפשנו ופעימות לבבנו...

לכותל יש אזנים, אזנים מלאות חיוניות, מלאות שמיעה, אבני לבבות, וגם לנו יש אזנים, מלאות חיוניות, מלאות עוצמת רגישות, ואנחנו מצוים לשמוע. עלינו להקשיב ולשמוע, מן הכותל אלינו, ומאיתנו אל הכותל, ושוב אלינו, וללא סוף, קיים זרם של קוי חיים. עלינו לחפש, להתבונן ולהעמיק. הכותל שומע ואנו שומעים. הדברים ברורים בתכלית" (משיחת הרצי"ה בכותל המערבי ביום ירושלים תשל"א, מתוך התורה הגואלת א' עמ' רטז).

מכתבו של הראשון לציון ורבה של ירושלים - הגאון הרב שלמה משה עמאר - ביחס למסירת חלק מהכותל המערבי לתנועה הרפורמית

Shlomo Moshe Amar
Rishon Lezion
Chief Rabbi Of Jerusalem

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לירושלים

בעה"ת"ש. ברביעי בשבת שנים ועשרים יום באדר א' התשל"ו.

פסק דין

לשאלת רבים וחשובים, הע"א, בענין ההסדר עם אותם מפירי ברית המרימים ידם בתורת משה רבנו ע"ה, המכונים רפורמים ודומיהם. המזייפים תורת ישראל ומצוותיה בדרישתם למקום תפילה בכותל וכן מקוה, וכי"צ, כשהם דורסים ודומסים ברגל נאווה כל קדשי ישראל עד שהגיעו להשיא גוים עם יהודים ושאר נישואי תועבה.

הכותל המערבי שריד בית מקדשנו, שלא זזה ממנו שכינה לעולם, ולא זוז ישראל מלהתפלל משם: ותחזינה עיננו בשוכן לציון ברחמים, וגם בכל מקומות גליונותנו, הבטנו בצירוף הכותל ונמשנו הומיה בצפייתיה לישועת ישראל, ואין שום צד היתר למוסרו לביזיון ולשמצה, בידי אלה המתמירים להתמלל ומתנהגים בפריצות ובליצנות, שזה חילול הקדש והמקדש, ורמיסת קדושת מסורת ישראל לדורותיהם, בעזות ובאכזריות.

ואין זה פחות חמור, מאשר היו נותנים אותו לחברת הריסה, שתמור את אבניו קדמה וימה, ולערות ולהרוס עד היסוד בו. רח"ל.

זה שהדבר החמור הזה נעשה ע"י ממשלת ישראל, חמור שבעתיים, שגם עברה קלה הנעשית ע"י הנהגת הצבור היא חמורה יותר מעבירה חמורה ביותר שנעשית ע"י יחידים. ויודעים הם דברי הגאון "בעל העקיזה" רבנו יצחק עדאמה ע"ה (אחד מן הראשונים) שכתב בפרשת וירא (שער כ') ד"ה ובמדרש (ב"ר פרשה ג') האחד בא לגור וגו', שם מבאר שחומרת העון של סדום ועמורה הוא בכך ששמו להם אותם משעים לחוק ונימוס של מדינתם, וכתב בזה הלשון: שהחטא הגדול אשר יעבור עליו איש מבית ישראל בסתר, שלא י"ד רבים וברשות ב"ד, יחיד הוא ובעונו ימות ע"י ב"ד של מעלה או מטה, וכל ישראל נקיים, אמנם החטא הקטן כשיסכימו עליו רבים, והדת ניתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זמה ועון פלילי וחטאת הקהל כולו, לא ניתן למחילה, וכו'. והוא היה עון סדום ועמורה שהם ובתי דיניהם הסכימו שלא להחזיק יד עני ואביון, ומי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק בבינה ונחלה בתורה הא-ל-הית, ע"ל. ודברים אלו הובאו בספרי גדולי הפוסקים להלכה ולמעשה, ומוסקים הדין עפ"י דברי קדוש. ועיין ש"ת שמע שלמה ח"ד (חיר"ד סימן ב' אות ה' ד"ה וידועים) ע"ש.

ולפי עניות דעתי כל החלטה למסור את הכותל, או חלק ממנו לכל גוף שהוא, אינה החלטה תקפה, שאין לשום אדם בעלות על זה כלל, שהוא הקדש גבוה, ומיועד

Shlomo Moshe Amar
Rishon Lezion
Chief Rabbi Of Jerusalem

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

לתפלה ותורה, ואין לנו רשות להשתמש בהם, כדי לרצות איזה אנשים, ואפילו בלא שיחללוהו, ק"ו לאלה שהולכים בדרכים המחללים את הקדש, הם מלהזכיר. ועוד נעשה בזה דבר חמור ביותר, שמחשיבים אותם "למאן דאמר" בענין קדוש, כשכל מעשיהם הם היפך גמור מקדושה ומתורה, ונותנים להם מעמד שזה למעמד עם ישראל הקדושים, ומעתה הם יקראו לעצמם בשמות זהים לאלה של הרבנות הראשית לישראל, עם שינוי קל כל שהוא, והם מעוגנים תחת כנפי משרד ראה"מ, ומוזה יתפתחו דברים שיועזעו את כל החברה, ותהיה אנדרלמוסיה רבתי שאחריתה מי ישרונו, והטענה שיש חשש של שמיכות דמים וכו', תגדל ותתעצם ה' ויצילנו, ואין מבין אש בסולר ונפט, אלא בשיקול דעת וביישוב הדעת, מבלי לנטות מדרכי אבותינו וקדמונינו.

ועושה שלום במרומיו, יעשה שלום על עמנו ועל נחלת אבותינו, ועל ירושלים אמן, והאמת והשלום אהבו.

צועק לשעבר ומבקש על העתיד,
שלמה עמאר
שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לישראל

אמן
האגון הגדול חכם משה צדקה שליט"א
ראש ישיבת פורת יוסף

אין צורך להגיש את המכתב
באגודת ישראל
האגון הגדול הרב מאיר מאזח שליט"א
ראש ישיבת כסא רחמים

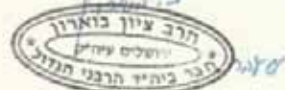
הרב הראשי לישראל
שלמה עמאר
האגון הגדול הרב שמעון בעדני שליט"א
חבר מועצת חכמי התורה

אגודת ישראל
האגון הגדול הרב מאיר מאזח שליט"א

האגון הגדול הרב יעקב תומסי אבינוני שליט"א
רב העיר ביחר עליח

האגון הגדול הרב אליהו בקשי דרון שליט"א
נשיא מוסדות בנין אב
הראש ל

האגון הגדול הרב ציון בוזרון שליט"א
חבר בית הדין הרבני הגדול

מה נורא כותלנו זה /

הרב עידו רוזנטל והרב עמיחי אליאש

"הכותל המערבי בייחוד נשאר לנו לפליטה, לאות ולמופת על גאולתנו ועל הבטחון של שובנו אל המעמד הקדוש שהיינו עליו בימים מקדם, בעת אשר אור ד' וקדושת הנבואה ורוח הקודש האירו על עמנו. והננו מרגישים בהמקום הזה רגש קדוש ומרומם מאד. וכל האוויר שעל גבי הכותל עד השמים נחשב לנו למרום וקדוש". (אגרות הראיה ח"ד אג' קכה).

היחס הישראלי הטבעי, הבריאי, כלפי הכותל המערבי, הוא יחס של הערצה וקדושה, "רגש קדוש ומרומם מאד". אך לעת הזאת איננו יכולים להסתפק ברגש הטבעי לכדו, ועלינו להעמיק ולברר מהו הכותל המערבי ואיך צריך להיות היחס אליו. כי לעיתים הציבור נבוך ואינו מבין מדוע הרבנים נאבקים נגד מסירת חלקו הדרומי של הכותל לרפורמים, מה כה מקומם ברעיון למסור חלק קטן מארכו של הקיר הארוך, חלק שכלל איננו 'משתמשים' בו, לטובת זרמים אחרים, שמעוניינים לקיים בו סדרי תפילה וטקסי פולחן לפי טעמים? והרי ברחבה הוותיקה, החביבה עלינו, אין מבקשים לשנות מאומה!

לשם כך עלינו לעסוק, לעומק, במושגים גבוהים מהשיח המורגל של מחשבת החולין שלנו. בעסקנו בכותל, אנו נוגעים במושגים כמו שכינה, קודש, כבוד שמים.

ישנו בעולם קודש. הקודש אינו מתחיל מרגשותינו ומעשינו, ואינו תלוי בהם. הקודש הוא מציאות אלוקית מוחלטת, אובייקטיבית, שאנו צריכים להתאים את רגשותינו ומעשינו אליה.

כך הכותל המערבי אינו קדוש בגלל שאנו באים אליו ומתפללים בו. הכותל המערבי קדוש כי השכינה שוכנת בו, בין ברחבה בה אנחנו מתפללים, ובין בכל שאר אורכו כולו.

הכותל המערבי הוא מקום הקודש, מקום השכינה. גם בזמן חולשה, גלות והסתר פנים, כך גילו לנו חכמינו, לא זזה שכינה מן הכותל המערבי. אותה שכינה שבבית המקדש הראשון שרתה בו במילואה, בכל עוזה ותפארתה, ממשיכה להתקיים לעולם בכותל המערבי. לשם מתקבצות תפילות כל ישראל, שם הלב שלעולם אינו מפסיק לפעום, שם המעיין המרווה את האומה כולה בזרם חיי קודש, שם מתגעגעת האומה לפאר הדר גאון עוזה משנים קדמוניות, בית המקדש ובמרכזו קודש הקדשים, נקודת החיבור הנורא של קוב"ה ושכינתיה, ושם ממתינה היא לחידוש הקשר בפועל, ליום בו תיקרא שוב אל הקודש פנימה.

בעמדתנו מול הכותל הרינו מתרוממים אל המקדש. זוהי נקודת החיים המקדשיים החיה בהווה. היכל ה' - לפי המדרגה האפשרית של התגלותו כרגע. שם אנו פוגשים אותו, את המקדש שבעוונותינו ובעוונות אבותינו חרב. שם אנו מתגעגעים אליו. שכינת ה' איננה נשאת במקומה, בקודש הקדשים, ממנו גורשנו בטומאתנו, היא יורדת אלינו כביכול, להיות עמנו במקום הקדמי ביותר שבו מותר לנו, לפי מדרגתנו, להתקרב.

עם ישראל לא רואה בכותל שרידים ארכיאולוגיים, מפעלי בניה ועבודות עפר, שכבות היסטוריות וממצאים מתקופות וכיבושים שונים. לא. לא היסטוריה ועבר, חיים, את חיי נשמתו הוא פוגש שם! את הלב החי, שלא נדם, החוזר וניעור קמעא קמעא. אור חדש על ציון מפציע והולך ומאיר.

כבוד השכינה

כשבני ישראל יצאו למלחמה כנגד הנבלה הנוראה של פילגש בגבעה, למרות שהם שואלים באורים ותומים והקב"ה מצווה אותם לצאת למלחמה צודקת זאת, הם ניגפים פעמיים לפני בני בנימין, ונופלים מהם ארבעים אלף איש. הגמרא (סנהדרין קג) מסבירה שהיה זה בגלל פסל מיכה, שהיה סמוך לשילה, והיה עשן קרבנותיו מתערב עם עשן המזבח, ולא פעלו כנגדו. "אמר להם הקב"ה: בכבודי לא מחיתם, בכבודו של בשר ודם מחיתם".

הקב"ה כמובן אינו רודף כבוד, ואינו זקוק לכבוד. אך הפגיעה בכבוד שמים חמורה כל כך, כי כבוד שמים הוא מקור כל הערכים כולם, כל הטוב הצדק והישר מקבלים את ערכם כשהם נמשכים מהקב"ה מקור כל הטוב והצדק, וכשעוסקים בכבוד בשר ודם וצדק חברתי, ומתעלמים מכבוד שמים - מנתקים את הצדק ממקורו האלקי וכל הערכים והאידיאלים נחלשים ונמוגים.

על כן על כבוד השכינה אנחנו חרדים ומוחים. 'תפילה' מעורבת, בהשראת פולחן כנסייתי, 'תפילה' שבאה מתוך לעג לדברי חז"ל מתקני התפילה, היא זרה כל כך לשכינה השורה במקום קדוש זה. היא יריקה בפניה! והלא אף בבתי הכנסיות, הפוזורים בכל מקומות מושבותיהם של ישראל, לא יעלה איש על דעתו להקצות חלק לטובת 'תפילות' שכאלו, לא מקום קטן ולא שעה קלה, ואיך ניתן יד להכנסת קרקס זול זה לבית חיינו שריד בית מקדשנו?

כך כתב הרב צבי יהודה קוק זצ"ל על יוזמה של עיריית ירושלים להפוך את חלקו הדרומי של הכותל המערבי לאתר תיירותי עם אפשרות לתפילה מעורבת: "הכותל המערבי הוא שייך לכל ישראל. שכינה לא זזה מכותל המערבי. והנה זה עומד אחר כתלנו. ושכינה אינה בטלה... ואוי ואבוי לכל אשר יעיז לפגוע במשהו בחרדת-קדושת כתלנו".

ההר וכותלו

יחס הכבוד, ההערצה והיראה כלפי הכותל המערבי, והזהירות מהכניסה להר הבית, שורש אחד להם. כמובן חילוקי מדרגות יש בין קדושת הר מרום הרים וקדושת הכותל המערבי הפחותה ממנה, ואף על פי כן סוגיא אחת הן, השייכת לכלל יחסנו אל הקודש והמקדש.

מצוות מורא מקדש אינה רק הלכה טכנית להוריד את הנעליים בכניסה להר הבית, אלא בנין היחס הנפשי הנכון אליו, כלשון ספר החינוך (מצוה רנד): "שנעמידהו בנפשותינו מקום הפחד והיראה". מורא מקדש הוא הכרה עמוקה בגודלו, של הקודש, בנשגבותו, בעליוניותו וברוממותו, ומתוך כך בתביעה האדירה שלו מאתנו להתקדש, להיטהר ולהתרומם בבואנו לקרב לפניו.

מתוך הכרה עמוקה זו הכריעו חכמי ישראל שאין אנו יכולים כיום להיכנס בהר בית ד', ומתוך הכרה עמוקה זו אנו נגשים ביראה אל שריד בית מקדשנו הכותל המערבי¹.

יחס מזלזל אל הכותל המערבי (בביטויים כמו "מגרש החניה של הר הבית" וכד'), מתוך מחשבה דמיונית שבזה מגדילים יותר את הר הבית, מביא לתוצאה הפוכה, כי יחס הזילות אל המקום הקדוש שלא זזה ממנו שכינה, ואשר המוני בית ישראל עומדים לפניו תמיד בלהבת רגשי קודש, מביא בהכרח לנפילת יחס היראה והשיגוב אל הקודש בכלל, וממילא גם לזילות ביחס להר בית ד' ופגיעה במורא מקדש.

1. עיי בהמשך החוברת על יחסם של גדולי ישראל בגשתם אל הכותל המערבי.

אם משוטטים על הר בית ה' באווירה של טיול, סיור לימודי, או אירוע יום הולדת, בליווי מדריכים והסברים, אם מארגנים צילומים קבוצתיים מחויכים שיהיו למגנט מוצמד למקרר, או להראות לחבר'ה, אם קבוצות מהלכות יחד, נשים וגברים, באווירה קלילה, שאף בבית הכנסת לא נוהגים בה, גם אם עושים כל זאת בחליצת נעליים כדין, פוגמים במוראו של מקדש וביחס אל הקודש, ובוזה מרחיקים את עם ישראל מבנין המקדש. כי כל קיומו של הר המוריה, "שמשם יראה יוצאה לעולם" (ירושלמי ברכות פ"ד הל' ה'), היא בהעמדת היחס הנכון של היראה וההערצה אל הקודש. "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה... וע"י יראה זו זכה לבניו להיות זה מקום בית המקדש... לפי שעיקר קיום בית המקדש היה ע"י יראה זו... שאין קיום למקום זה רק ע"י יראת שמים" (שפת אמת ויצא תרל"ד ד"ה וייקץ).

דווקא מתוך שמירת היחס הנכון כלפי ההר וכותלו, בזהירות מעלות בהר הקודש, ובשמירה על כבודו וקדושתו של הכותל המערבי שריד בית מקדשנו, נזכה לעלות בקודש ולהתקרב יותר ויותר ליום שבו יקויים בנו, בעם ישראל כולו, הדבר האמור בשירי עזר: "שלח אורך ואמתך המה יחוננו, יביאוני אל הר קדשך ואל משכנותיך" במהרה בימינו.

חיים ברוךמאן הסניף ותיקון בשמיים מפרזל היסטוריה, בית חיים שנתמך ביד, חיים ותיקון והחשיבות והנהגה עם חיים נתיב סגנונות לחיים.

בסתר ההר

בעקבות גדולי ישראל
בהנהגתם בכותל המערבי

בעסקנו בכותל המערבי וקדושתו, נשים לעינינו את ראתם ואהבתם, עלייתם והתרוממותם של גדולי רבותינו בבואם אל הכותל המערבי.

הרב חרל"פ זצ"ל מתאר במכתב את קשריו של מרן הרב קוק זצ"ל אל הכותל המערבי. הוא מתחיל בזמן שהרב היה תקוע בחו"ל במלחמת העולם הראשונה, בסט גאלן שבשווייץ:

"בישבו בהתבודדות בסט גלין, לא היה יכול להשקיט רעיונותיו והמית לבבו, עד שהיה פועל בציורו שהוא נמצא בפועל ממש אצל הכותל המערבי ושופך שיחו לפני ד'. והדברים כמוסים עמדי".

הרב חרל"פ רומז בזה לגילוי המיוחד משמים שזכה לו באותה תקופה, בבואו להתפלל בכותל המערבי בי" בחשוון תרע"ו. כך הוא מספר באגרותיו לרב שעוד היה בחו"ל (הד הרים, אגרות כט-לא):

"בדבר הגילוי המזהיר שנתגלה אצל כותל המערבי... שבהמשך הדברים נאמר בזו הלשון: והנה נפש רבך משתוקקת מאד להיות אצל כותל המערבי, ולפעמים על ידי רוב השתוקקותו, ושהוא מכוון בנפשו כאילו הוא אצל הכותל המערבי, הנה נפשו היא באה באמת שמה, ושואבת משם כל רעיונותיה ומחשבותיה, והוא מתעלה מאד באותה שעה לאיש יותר גבוה ורם ביראת ד' וביטול עצמיותו לפניו ית"ש, ולכן גם אתה בכל פעם בואך אל הכותל המערבי להתפלל שם - מוטל עליך לכוון להעלות גם את רבך".

"נצטויטי לכתוב לו ולהודיעו כי נשגב ונפלא הוא למאד התדבקות מחשבתו בכותל המערבי, תשוקתו הגדולה להתדבק בשכינה שלא זזה משם עושה רשמים נוראים... והחובה מוטלת על מרן שלא להפסיק תשוקתו על הכותל הקדוש".

ממשיך הרב חרל"פ באגרת על קשריו של הרב עם הכותל:

"וכל כך היתה נפשו עורגת לכותל המערבי, עד שנדר נדר שביום שובו לירושלים לא יכנס לשום בית לפני שיבוא לכותל המערבי. וכן היה, שביום ג' אלול תרע"ט שעלה לירושלים, בקש מכל ההמון הגדול שיצא לקבל את פניו שילכו לביתם, ושהוא צריך לגשת למקום אחד קודם שיכנס לבית האכסניה שהכינו לו, ואני הלכתי אתו

לכותל המערבי. בהגיעו להמבואות נתלבנו פניו, ומלמל: 'מה ידידות משכנותיך ד' צבאות, נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ד', לבי ובשרי ירננו לאל חי'. ובבואו שמע קרע קריעה, והתיפח בבכי, ואמר בתפילתו: 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך' (מתוך תפילת הימים הנוראים), 'ומפני חטאינו, מלך רחמן' (בקשת המקדש, מתוך מוסף לשלש רגלים). ומשם הלך לקבל פני גדולי הדור, ושב לביתו". בתוך הדברים אנו רואים את יראתו הגדולה של הרב, שכבר בהגיעו לסמטאות הסמוכות לכותל ('המבואות') החוויר ('נתלבנו פניו') מרוב יראת הקודש.

ממשיך הרב חרל"פ ומספר על הגעגועים התמידיים של הרב לכותל המערבי, גם בשבתו בירושלים:

"והיה איזה פעמים שבאמצע הלילה אמר שרוצה לטייל, והסיב טיולו לצד העיר העתיקה, עד שהגיע פנימה ואמר: 'כיון שהננו קרובים לכותל המערבי, הנה נגש שמה'. ואחרי התיפחו בבכיות הני"ל: 'מלוך על כל העולם', 'מלך רחמן' וכיוצא, חזר לביתו ואמר: היה לנו טיול טוב".

מרן הרב צבי יהודה זצ"ל התייחס לכותל המערבי בחרדת קודש מיוחדת ועם זאת באהבה והשתוקקות. כך מתאר הרב דוד חי הכהן שליט"א:

"פעמים רבות צעדנו לכותל בימי צום. הרב עמד למול הכותל וניכר היה שרטט של קדושה עוטפו. הוא נגע באבני הכותל, אך נזהר מאד שלא להישען עליהן ולא להכניס את ידו בין החריצים. היה מתפלל בכותל בדבקות עצומה, ונראה היה שכל כולו מחובר לכותל. כשסיימנו את התפילה, החל הרב לפסוע אחורנית, כשפניו אל הכותל. התרחק קמעא, נעצר, שוב התקרב לכותל ופסע אחורנית. פעם אחר פעם היה מתקרב ומתרחק, וכולו אחוז בחרדת קודש".

פעם אמר לו תלמיד שביקרו שהוא 'קופץ' לכותל. הרב צבי יהודה נזף בו שלכותל לא 'קופצים', כאילו הוא טפל אל שאר העניינים. הכותל הוא הלב והעיקר.

הרב הנזיר, הרב דוד כהן זצ"ל, אף הוא היה קשור בקשר עז אל הכותל המערבי, וראה בשחרורו את גולת הכותרת של מלחמת ששת הימים. כך הוא כותב ביומנו:

"כשפרצה המלחמה עם מצרים, אמרתי: מה נרויח מזה, גם אם ננצח. וכשמענו שמלך ירדן התחבר עם מצרים, אמרנו: זה מובן ענין כל המלחמה הזאת, שננצח אי"ה ונשוב לירושלים ולכותל אי"ה. וברוך ה' שזכינו לזה".

מיד לאחר שחרורו של הכותל הובאו למקום הרב צבי יהודה והרב הנזיר. וכך מתאר אחד הלוחמים:

"אני מזהה את בני פישלר, כנראה שהוא שהביא את שני האדוקים, רבנים ישישים... אבל ככה, בתוך האש?... עדיין יורים... ואז, בקצה המדרגות, שניהם פונים אל הכותל, נצמדים אל האבן הראשונה מימין, נעמדים זקופים אל האבנים, ממש נספגים באבנים. ברחבה המולה, אך שנים אלה, הדמויות המיוחדות האלה, ממשיכים להיות צמודים לקיר. אף הגה. אף זיע... אני מבין ששני הרבנים האלה הם כמו נביאים מהתנ"ך. אני נדהם. עכשיו אני מבין למה הם צריכים להיות כאן".

ובתיאורו של מוטה גור, מפקד חטיבת הצנחנים ששחררה את הכותל:

"בפינה הימנית, מרוחק מעט מציבור הלוחמים, עמד אדם. לא, לא עמד, הוא כאילו נדבק לאבנים. הוא כחלק מהכותל, אבן מאבניו. לבוש קפוטה חומה וארוכה, על ראשו מגבעת שחורה, מתחתיה מבצבץ שיער מגודל. מאום לא זז, לא הראש ולא השיער, לא הגוף ולא הרגלים. שתי הידים כפופות, וכפותיהן, שטוחות לרווחה, צמודות אל האבנים כאילו רוצות לחדור לתוכן. 'ננעלתי' אליו כרדאר, ולא יכולתי להסיט ממנו את עיני... דרכו חשתי את הכותל. מבעד לגופו הכמו משותק חשתי את דפיקות הלב היהודי בוקעות מתוך האבן".

גם הרב הנזיר זכה לגילויים עליונים בכותל המערבי. כך הוא מתאר ביומנו את הפעם הראשונה בה הגיע אל הכותל המערבי בעלייתו לארץ:

"ופה נכרתה ברית ביני ובין האלקים, אלקי ישראל. אין מילה בפי להביע, מה נהיה בעומק רוחי. כל השאלות, העיוניות והפילוסופיות, חלפו, עברו, וקרוב קרוב לי ד' אלקי ישראל. רוח חדש הופיע עלי, זכרונות מקום הנביאים, מקום לב ישראל, קשורים ודבוקים במקום הזה".

ובהמשך היומן הוא כותב:

"הדיבור, בפנימיות אוזן מוחי, בנשמתי, אצל כותל דביר קדשנו, זהו אחד משישים בנבואה, שהנני נוהג על פיו, וסר אליו, בכל עניין גדול. הנני עומד אל פני כותל הדביר ושואל שאלה קצרה, ושומע בקרבי קול התשובה. והיא אצלי נבואה קטנה הבאה אחרי הכנה וכוונה גדולה".

הרב משה צבי נריה זצ"ל מספר מה שאמר לו הצדיק הירושלמי, הרב אריה לוי זצ"ל, בבואם אל הכותל המערבי לאחר שחרורו:

"עלינו להתפלל ולבקש שלא יהא לבנו גס בשריד קדשנו, ושאותה חויה שהיתה בלבנו אז, כשהיינו מגיעים אל הכותל בימים ההם (-לפני קום המדינה) מתוך הרגשת חרדה, תמשיך להתקיים גם עתה, כשאנו באים אליו בשמחה".

הרב איתן איזמן שליט"א מספר על הגר"א שפירא זצ"ל, הרב הראשי וראש ישיבת מרכז הרב:

"פעם אחת רצינו לקחת אותו לבקר במנהרות הכותל. הוא מאד פחד (-מחשש כניסה להר הבית). אמרנו לו שמנהרות הכותל זה הרי בסך הכל מעבר לכותל, ואין ממה לחשוש, והוא ניאות. הגענו עד לפתח של המנהרות, והוא נעצר. אמר: 'אני לא מרגיש טוב, אני לא יכול להיכנס'. ראית את ה'מורא מקדש' עליו, שמה ח"ו הוא יעבור במקצת את הגבול. כך צריך להרגיש מול הכותל המרומם והקדוש".

הרב שלמה מן ההר זצ"ל, רבה של בית וגן, אמר שאינו מסוגל להפנות את גבו אל הכותל המערבי, ולכן נמנע מלהצטרף לריקוד במעגל בכותל.

"הוא חש בעצמה רבה את הקדושה האופפת את האבנים, ולא היה מניח את ידו עליהן, וכל שכן שלא היה מכניס את אצבעותיו לבין הסדקים. להר הבית קרא 'מקום בית המקדש'. הוא היה רואה בעיני רוחו את בית המקדש עומד על תילו, ובעמדו בתפילה על יד הכותל היה עומד בחרדת קודש, כל כולו מלא מורא מקדש".

מרון הרב קוק זצ"ל

"טמאי מתים אנחנו, ועד הזמן אשר תבוא טהרתנו, בעת אשר הישועה השלמה תופיע, אין אנו דורכים במקום הקודש, רק עומדים אנחנו באימה ופחד, בגודל רוח ובטחון נמרץ, לפני הכותל המערבי, ושם שופכים את לבנו, את הלב הישראלי."

(אגרות הראי"ה ח"ג אגרת תתעח)

"מה שאין אנחנו נכנסים לפניו מן הכותל, הוא לא מיעוט זכויותינו ומיעוט קישורנו אל המקום הקדוש הזה, אלא מפני רוב הקישור שלנו אליו ואל רוממות קדושתו..."

(אגרות הראייה ח"ד מה"ב עמ' קסה)

~ "תתן אחרית לעמך. תשיב מקדש לתוכנו." ~

נוספים ביראה

שיעורים בנושא דרישת המקדש, מצות 'מורא מקדש' וכניסה להר הבית בזמננו

האם מותר להיכנס להר הבית? האם ישנה מסורת מדויקת על
מקום המקדש? כיצד נחזק את הריבונות בהר הבית? כיצד נהגו
גדולי ישראל ביחס לכותל המערבי ולהר הבית? האם יהודים
נכנסו להר במשך הדורות? האם מניעת הכניסה להר לא גורמת
לריחוק מהמקדש?

שיעורים מקיפים ומרתקים בנושאים אלו מרבני 'מורא מקדש',
לבתי כנסת, קהילות, ישיבות, מכינות, מדרשות ואולפנות.

להזמנה: אריאל - 054-9245161

או דרך המייל: lemoramikdash@gmail.com

~ "תרומם הר מרום הרים. תקומם קרן גדועה." ~